

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Το προφίλ του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

Ζυγούρα Μαρία

Επιβλέπουσες καθηγήτριες: Λαζαρίδου Αγγελική

Βούλγαρη Κατερίνα

ΒΟΛΟΣ 2020

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Το προφίλ του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

Ζυγούρα Μαρία

Επιβλέπουσες καθηγήτριες: Λαζαρίδου Αγγελική

Βούλγαρη Κατερίνα

ΒΟΛΟΣ 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1Ο : Το αποτελεσματικό σχολείο	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2Ο: Ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού	13
Σύγκρουση ρόλων του σύγχρονου εκπαιδευτικού.	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3Ο : Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και η αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού.	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4Ο : Εκπαιδευτικά προφίλ	24
Ο εκπαιδευτικός ως επαγγελματίας παιδαγωγός.	24
Ο εκπαιδευτικός ως παιδαγωγός.	26
Ο εκπαιδευτικός ως διδάσκαλος.	30
Ο εκπαιδευτικός ως αξιολογητής.	34
Ο εκπαιδευτικός ως επόπτης.	36
Ο εκπαιδευτικός ως δημόσιος υπάλληλος.	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5Ο : Ξενόγλωσσες έρευνες	39
Πρώτη έρευνα για τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού	39
Δεύτερη έρευνα για τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού	41
Γενικά χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού	41
Χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού	42
Τρίτη έρευνα για τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6Ο : Ερευνητικό μέρος	46
Αφετηρία, στόχος και σκοπός, σημασία και μεθοδολογία έρευνας	46
Αφετηρία	46
Στόχος και σκοπός της έρευνας	46
Η εκπαιδευτική σημασία της έρευνας	46
Μεθοδολογία έρευνας	46
Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας	47
Επίλογος	75
Βιβλιογραφία	77
Ερωτηματολόγιο	80

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη εργασία έχει σκοπό να διερευνήσει τις απόψεις των φοιτητών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας σχετικά με το προφίλ ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Ειδικότερα, επιδιώκεται η ανάδειξη των απόψεων των φοιτητών για τα χαρακτηριστικά των αποτελεσματικών εκπαιδευτικών. Η έρευνα επιχειρεί να αναδείξει τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εκπαιδευτικός για να είναι αποτελεσματικός. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο και συμμετείχαν συνολικά 105 φοιτητές. Τα ευρήματα δείχνουν ότι τα χαρακτηριστικά τα οποία θεωρούν οι φοιτητές ως σημαντικά για να χαρακτηριστεί ένας εκπαιδευτικός ως αποτελεσματικός, ενδεικτικά, είναι τα εξής: να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του, να είναι δίκαιος, να είναι υποστηρικτικός, να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος, να είναι ειλικρινής και έντιμος, να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του, να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση, να έχει υπομονή, να διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση και να είναι έμπιστος.

Λέξεις-κλειδιά: χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού, αποτελεσματικός εκπαιδευτικός, Δημοτικό Σχολείο, εκπαιδευτικοί, αποτελεσματικό σχολείο,

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μαθητές επηρεάζονται αρκετά από την ποιότητα του δασκάλου τους. Υψηλής σημασίας είναι η αλληλεπίδραση των μαθητών με το δάσκαλο, αλλά ακόμα υψηλότερης σημασίας είναι η ποιότητα της αλληλεπίδρασής τους για το μέλλον των μαθητών. Ποια χαρακτηριστικά των δασκάλων οι μαθητές, όμως, θεωρούν ως τα “θετικά” και ποια χαρακτηριστικά οι δάσκαλοι βγάζουν περισσότερο προς τους μαθητές τους είναι ερωτήσεις που ταλανίζουν τους δασκάλους εδώ και πολλά χρόνια.

Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες (Dunne & Wragg, 2003, Walker, 2008) στο διεθνή χώρο αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Εγγενή χαρακτηριστικά όπως η ζεστασιά, ο ενθουσιασμός και το ενδιαφέρον για τους ανθρώπους είναι απαραίτητα, όμως αυτό που διακρίνει τον αποτελεσματικό εκπαιδευτικό είναι η επιτυχής εκπλήρωση όλων των λειτουργιών της διδασκαλίας (Slavin, 2007). Οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί επενδύουν περισσότερο χρόνο στον προγραμματισμό της διδασκαλίας, χρησιμοποιούν δικά τους μέσα αξιολόγησης, έχουν εντάξει τα projects και τους Η.Υ. στη διδασκαλία, πειραματίζονται με νέες μεθόδους διδασκαλίας, βοηθούν τους μαθητές τους ακόμα και στον ελεύθερό τους χρόνο και πιστεύουν ότι έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν θετικά την επιτυχία των μαθητών τους (Ορφανός, 2010).

Πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των ειδικών ως προς το προφίλ του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Η διαφωνία οφείλεται τόσο στις διαφορές που υπάρχουν ως προς το περιεχόμενο του όρου αποτελεσματική διδασκαλία, όσο και ως προς τα προβλήματα και τους διαφορετικούς τρόπους αξιολόγησης της διδασκαλίας. Αποτελεσματική χαρακτηρίζεται η διδασκαλία που παράγει, στον επιθυμητό βαθμό, τα επιδιωκόμενα μέσω αυτής αποτελέσματα, την απόκτηση, εκ μέρους των διδασκομένων, γνώσεων, δεξιοτήτων και λοιπών ικανοτήτων που επιδιώκει να τους μεταδώσει ή να τους αναπτύξει (Κασσωτάκης & Φλουρής, 2005). Ο βαθμός της αποτελεσματικότητας καθορίζεται με τη συστηματική αξιολόγηση της επίτευξης των επιθυμητών αποτελεσμάτων, που σημαίνει ότι αξιολόγηση και αποτελεσματικότητα είναι δύο έννοιες αλληλένδετες. Βεβαίως, η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και κυρίως από την κοινωνικό-πολιτική ιδεολογία που υιοθετούν οι αξιολογητές, από την ψυχοπαιδαγωγική θεωρία που ασπάζονται ως προς τη μάθηση και τις διαδικασίες κατάκτησής της.

Οι Fenstermacher & Richardson (2005), συνοψίζοντας τις έρευνες των τελευταίων δεκαετιών, τονίζουν ότι η καλή διδασκαλία δεν έχει σταθερότητα μορφής και περιεχομένου, αλλά προσαρμόζει τα μεθοδολογικά, ψυχολογικά και δεοντολογικά στοιχεία της στα δεδομένα των μαθητών, του (κοινωνικό-πολιτισμικού) πλαισίου και των εκπαιδευτικών πόρων, προκειμένου να

καταστήσει αποτελεσματικότερο το έργο της μάθησης και της ανάπτυξης. Η αποτελεσματική διδασκαλία των εκπαιδευτικών της τάξης έχει ως κυρίαρχο χαρακτηριστικό της την καλή επικοινωνία εκπαιδευτικού και μαθητών και ως βασικότερο κριτήριο την εμπλοκή και τη συμμετοχή όλων των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία (Ανδρεαδάκης & Καδιανάκη, 2010) και επηρεάζει καθοριστικά τη γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών (Kyriakides et al., 2009).

Με βάση όλα αυτά, η παρούσα εργασία θα διαπραγματευτεί ζητήματα όπως την αποσαφήνιση των όρων αποτελεσματικός εκπαιδευτικός, τα χαρακτηριστικά αποτελεσματικού εκπαιδευτικού καθώς και τους λίγο πιο γενικούς όρους του “αποτελεσματικού/καλού σχολείου” του “ρόλου του εκπαιδευτικού” και τέλος των “εκπαιδευτικών προφίλ”.

Στη συνέχεια, γίνεται μια σύντομη περιγραφή της δομής της εργασίας, αναφέροντας τα περιεχόμενα του κάθε κεφαλαίου:

Στο 1^ο κεφάλαιο θα αναφερθώ στο τι κάνει ένα σχολείο “καλό” και αποτελεσματικό αφού μέσα από ένα αποτελεσματικό σχολείο διακρίνεται ευκολότερα ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός. Στο 2^ο κεφάλαιο θα αναφερθώ στους διάφορους ρόλους που έχει ένας σύγχρονος εκπαιδευτικός αλλά και σε τυχόν συγκρούσεις που μπορούν να δημιουργηθούν μεταξύ των ρόλων του εκπαιδευτικού και δυσλειτουργίες στην πραγματοποίηση του ρόλου του εκπαιδευτικού. Στο 3^ο κεφάλαιο θα αναφερθώ σύντομα στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού από άτομα εκτός τάξης (διευθυντής, γονείς κλπ.) αλλά και στην αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού. Στο 4^ο κεφάλαιο θα αναφερθώ στα διάφορα εκπαιδευτικά προφίλ και στις υποκατηγορίες του καθενός προφίλ.

Στο 5^ο κεφάλαιο έχω παραθέσει κάποιες ξενόγλωσσες έρευνες οι οποίες είναι μεταφρασμένες από εμένα που αφορούν τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

Τέλος, στο 6^ο κεφάλαιο περιγράφονται τα μεθοδολογικά στοιχεία που επιλέχθηκαν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να διεξαχθεί η έρευνα: στόχοι, ερευνητικά ερωτήματα, η

διαδικασία συλλογής και ο τρόπος ανάλυσης των δεδομένων. Γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την έρευνα και παρουσίαση των συμπερασμάτων. Στο τέλος, παρατίθεται η βιβλιογραφία και το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να γίνει η συλλογή των δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : Το αποτελεσματικό σχολείο

Είναι δύσκολο να ορίσουμε με λίγα λόγια τι σημαίνει το αποτελεσματικό σχολείο. Αυτό ορίζεται από πολλούς παράγοντες. Από το αν το σχολείο πετυχαίνει υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις, αν το σχολείο βοηθά τους μαθητές του να κοινωνικοποιηθούν και να ενταχθούν ομαλά στην “κοινωνία” του σχολείου αλλά και στην πραγματική κοινωνία εκτός σχολείου, από το αν οι εκπαιδευτικοί είναι ευτυχημένοι εκεί που βρίσκονται και αν βρίσκονται εκεί μόνιμα, αν το σχολείο είναι αντικειμενικό και δίκαιο προς όλους τους μαθητές του αλλά και άλλους πολλούς παράγοντες. Αναλυτικότερα, ένας από τους πιο σημαντικούς συντελεστές για την επίτευξη του αποτελεσματικού σχολείου είναι η άσκηση του ηγετικού ρόλου. Το κύριο πρόσωπο για την άσκηση ηγετικού ρόλου στο σχολείο είναι ο Διευθυντής του σχολείου. Ταυτόχρονα, η άσκηση ηγετικού ρόλου στην αίθουσα κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας είναι καίριας σημασίας στα αποτελεσματικά σχολεία αφού οι εκπαιδευτικοί, τις περισσότερες φορές, ενεργούν ως πρότυπα για τους μαθητές τους. Σημαντικό είναι να μην ασκούν μόνο οι εκπαιδευτικοί ηγετικό ρόλο μέσα στην τάξη αλλά να επιτρέπει και στους μαθητές του να ασκούν ηγετικό ρόλο. Μια πολύ αποτελεσματική τακτική για να κατανοήσουν βαθύτερα οι μαθητές τον όρο της “άσκησης του ηγετικού ρόλου” να αναλάβουν οι ίδιοι κάποιες ευθύνες. Η τεχνική αυτή “μειώνει το φόρτο εργασίας του εκπαιδευτικού, αναπτύσσει την αίσθηση της συλλογικότητας και ολοκληρώνει την αγωγή των μαθητών.” (Θεοφιλίδης, 1994).

Ένα δεύτερος, αλλά εξίσου σημαντικός, συντελεστής για την επίτευξη ενός αποτελεσματικού σχολείου είναι η τάξη και η πειθαρχία. Αυτά τα δύο, είναι τα βασικότερα χαρακτηριστικά για τη δημιουργία μιας ατμόσφαιρας που συμβάλλει άμεσα στη μάθηση. Οι εκπαιδευτικοί έχουν το “καθήκον” να διδάξουν τους μαθητές τους πώς να δείχνουν ενδιαφέρον για τους γύρω τους, πώς να είναι έξυπνοι, συνετοί, διακριτικοί και ευγενικοί. Στα σχολεία, τα οποία ευρέως θεωρούνται ως δείγματα της “εξωτερικής” κοινωνίας, αναστατώνονται πολύ εύκολα από αντιδράσεις οι οποίες προκαλούνται μέσα και έξω από αυτά. Γι’ αυτό κρίνεται αναγκαίο να δημιουργηθεί ένας ηθικός κώδικας που θα βοηθά στην αποτελεσματική διδασκαλία και κατ’

επέκταση την αποτελεσματική σχολική διαδικασία. Οι κανόνες του σχολείου και ο τρόπος συμπεριφοράς των μαθητών είναι θεμελιώδεις παράγοντες της σχολικής αποτελεσματικότητας. “Οι καλές σχέσεις ομάδων μαθητών μπορούν να αποδειχθούν ευεργετικές για την εμπέδωση της τάξης και της πειθαρχίας στο σχολείο” (Θεοφιλίδης, 1994). Στην επίτευξη της τάξης και της πειθαρχίας συντελεί, επίσης, ο ορισμός και η αποσαφήνιση των προσδοκιών που έχουν οι εκπαιδευτικοί από τους μαθητές για τη συμπεριφορά τους στην τάξη αλλά και στους υπόλοιπους χώρους του σχολείου. Η αντιμετώπιση μη επιθυμητής συμπεριφοράς οφείλεται να γίνει με τρόπο όχι απαξιωτικό προς την αξιοπρέπεια του ατόμου.

Οι ενήλικες στο κτίριο -ο Διευθυντής, οι εκπαιδευτικοί και άλλα μέλη του προσωπικού- καθορίζουν το κλίμα του σχολείου και της τάξης. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα συναισθήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ενδυναμωθεί η μάθηση, βοηθάει έναν δάσκαλο να συνδέει αποτελεσματικά και σκόπιμα τους δύο μαζί κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Επιπλέον, η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο το άγχος, η χαμηλή αυτοεκτίμηση και τα αρνητικά συναισθήματα μπορούν να εμποδίσουν τη μάθηση βοηθά επίσης έναν εκπαιδευτικό να συνεργαστεί με τους μαθητές του. Η διάθεση και η συμπεριφορά του εκπαιδευτικού, καθώς και οι προσδοκίες των μαθητών και η αίσθηση της κοινότητας που έχει δημιουργηθεί μέσα στην τάξη, είναι καθοριστικής σημασίας για τη στάση και την επιτυχία των μαθητών. Ένα ασφαλές, διασκεδαστικό περιβάλλον που καλλιεργεί το μαθητή είναι το καλύτερο μέρος για να αναπτυχθεί και να μάθει ο ανθρώπινος εγκέφαλος. Ως εκ τούτου, οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών πρέπει να αντανακλώνται στους ανθρώπους που σέβονται, φροντίζουν και είναι ενθουσιώδεις προς τη μάθηση. Όταν αυτές οι συμπεριφορές διαμορφώνονται, το αποτέλεσμα είναι οι μαθητές να είναι γεμάτοι με σεβασμό, φροντίδα και ενθουσιασμό για τη μάθηση (Erlauer, 2003).

Επιπρόσθετα, ζωτικής σημασίας για το αποτελεσματικό σχολείο είναι ο συνεργατικός σχεδιασμός και οι σχέσεις μεταξύ συναδέλφων. Προϋπόθεση της συνεργατικής προσπάθειας είναι η συμμετοχή όλου του σχολικού προσωπικού στον ορισμό και την εφαρμογή του αναλυτικού προγράμματος σε σχολικό επίπεδο. Η προσπάθεια για την προσέγγιση των στόχων οφείλει να

είναι συλλογική. Η ομαλή συνεργασία του σχολικού προσωπικού βοηθά στην σωστότερη αξιοποίηση των μέσων που διαθέτει το σχολείο. Επιπλέον, “η αμφίδρομη επικοινωνία εκπαιδευτικού προσωπικού και διευθυντών συμβάλλει στην επικέντρωση της προσπάθειας πάνω σε αμοιβαία αποδεκτούς στόχους. Γενικά η αποτελεσματική επικοινωνία και η καλή συνεργασία μεταξύ των μελών του διδακτικού προσωπικού είναι στοιχεία απαραίτητα στην επίλυση των προβλημάτων του σχολείου και αυτό γιατί τα μέλη του σχολείου ενθαρρύνονται να συζητούν τα προβλήματά τους και να επεξεργάζονται τις κατάλληλες λύσεις” (Θεοφιλίδης, 1994). Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό ώστε να δημιουργηθεί πνεύμα συλλογικής προσπάθειας είναι η υγιής συνεργασία των μελών του διδακτικού προσωπικού. “Οι συναδελφικές σχέσεις συμβάλλουν στη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης, δημιουργούν την αίσθηση συλλογικής ευθύνης και βελτιώνουν την επικοινωνία” (Θεοφιλίδης, 1994). Η αίσθηση συναδελφικότητας μπορεί να ενδυναμωθεί με τη συνεργατική διδασκαλία, την πραγματοποίηση επισκέψεων στις τάξεις και τη δημιουργία χώρων για ελεύθερες συζητήσεις και επικοινωνία.

Ένα αρκετά σημαντικό χαρακτηριστικό του αποτελεσματικού σχολείου είναι και το κλίμα το σχολείου, γενικά, αλλά και η αίσθηση κοινότητας, ειδικότερα. Η όρεξη για αλλαγή προς το καλύτερο, πάντοτε, είναι αυξημένη στις σχολικές μονάδες με ευνοϊκό σχολικό κλίμα. Το σχολικό κλίμα, όταν δεν είναι ευνοϊκό, έχει επιπτώσεις όχι μόνο στους εκπαιδευτικούς αλλά και στους μαθητές. “Το ευνοϊκό κλίμα επηρεάζει θετικά την επίδοση των μαθητών. Η φιλική ατμόσφαιρα, η επικοινωνία εκπαιδευτικού προσωπικού και μαθητών είναι ευεργετικές για την πρόοδο και βελτίωση των μαθητών και για τη λειτουργία του σχολείου” (Θεοφιλίδης, 1994). Ένα τόσο ευνοϊκό κλίμα δημιουργεί στους μαθητές την αίσθηση του “ανήκειν”, κάνει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν την άποψη ότι “είναι άτομα αποδεκτά στην κοινότητα, αναπτύσσει την συναντίληψη και το κοινωνικό πνεύμα, αυξάνει το συναίσθημα αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλοαποδοχής” (Θεοφιλίδης, 1994). Διάφορες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα μετά τη λήξη των σχολικών μαθημάτων, “προάγουν κλίμα αμοιβαιότητας και αλληλοαποδοχής” (Θεοφιλίδης, 1994).

Τέλος, το σημαντικότερο χαρακτηριστικό για την επίτευξη ενός αποτελεσματικού σχολείου είναι η γονική εμπλοκή και υποστήριξη. Ένα σχολείο που θέλει να καλείται αποτελεσματικό, εξασφαλίζει “αποτελεσματική επικοινωνία με τους γονείς ενημερώνοντάς τους για τους στόχους που τέθηκαν, τις προσδοκίες που έχουν για τα παιδιά τους και την πρόοδό τους στους διάφορους τομείς του αναλυτικού προγράμματος” (Θεοφιλίδης, 1994). Η σχολική μονάδα, οφείλει να ορίσει συγκεκριμένες μέρες και ώρες ώστε οι γονείς να μπορούν να συνομιλούν με το διευθυντή και τους εκπαιδευτικούς του σχολείου για την πρόοδο των παιδιών τους αλλά και τη γενικότερη συμπεριφορά που προβάλλουν στο σχολικό περιβάλλον. Μέσα από συνεχείς συναντήσεις, συζητήσεις και επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό της τάξης ή ακόμα και το διευθυντή, το σχολείο οφείλει να δείξει στους γονείς ότι “πρέπει να υποστηρίξουν έμπρακτα την προσπάθεια των παιδιών τους στο σπίτι και το σχολείο” (Θεοφιλίδης, 1994).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού

Κατά την πάροδο του χρόνου και με βάση διάφορες έρευνες, έχουν εκφραστεί ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις όσον αφορά τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν το ρόλο του εκπαιδευτικού και την προσωπικότητά του. Οι θεωρητικές αυτές προσεγγίσεις είχαν ως αφετηρία διάφορα παιδαγωγικά, φιλοσοφικά και θρησκευτικά ρεύματα της εποχής που εκφράστηκαν. Οι αντιλήψεις που προέκυψαν από αυτές τις προσεγγίσεις θέλουν ο εκπαιδευτικός να διακρίνεται από μια σφαιρική προσωπικότητα, με παιδαγωγικές ικανότητες και να αγαπά τους μαθητές του. Πριν αναφερθούμε περεταίρω στο ρόλο του σύγχρονου εκπαιδευτικού στο σχολείο, καλό θα ήταν να διευκρινίσουμε την έννοια «ρόλος». “Με την έννοια «ρόλος» εννοούμε το σύνολο των προσδοκιών και της αναμενόμενης συμπεριφοράς ενός ατόμου το οποίο κατέχει μια θέση μέσα σε μια ομάδα.” (Ντούσκας, 2006)

Όροι όπως “σχολείο” και “μάθηση” δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς να έχουμε υπόψη το ρόλο του εκπαιδευτικού, ο οποίος εμπλέκεται καθημερινά. Η μάθηση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς την παρουσία του εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη, όσο και να εξελιχθεί η τεχνολογία τα επόμενα χρόνια. “Ο πιο βασικός και δυναμικός παράγοντας είναι ο ενθουσιώδης εκπαιδευτικός, ο οποίος με την επιστημονική του συγκρότηση, το πάθος και το μεράκι του ενημερώνεται και αξιολογεί δυναμικά τα νέα δεδομένα και υιοθετεί τρόπους πρακτικής εφαρμογής τους, προκειμένου να επηρεάσει θετικά όχι μόνο τη μάθηση και αγωγή του μαθητή, αλλά και τη μελλοντική του εξέλιξη και πορεία.” (Ντούσκας, 2006)

Με βάση τις κοινωνικές λειτουργίες του σχολείου, στις οποίες πρωταγωνιστικό ρόλο παίζει ο εκπαιδευτικός, διαμορφώνονται και οι αντίστοιχοι ρόλοι. Πρέπει, δηλαδή, ο εκπαιδευτικός να κατέχει ταυτόχρονα το ρόλο του παιδαγωγού, του εκπαιδευτικού, του αξιολογητή και του φύλακα. Στη βιβλιογραφία, συναντάμε τον εκπαιδευτικό και ως σύμβουλο, ανανεωτή, λειτουργό,

ψυχοπλάστη κ.λπ. Στους παραπάνω ρόλους προστίθεται και αυτός του δημόσιου υπάλληλου, τον οποίο κατακτά με το που διοριστεί.

Χαρακτηριστικά τα οποία θα πρέπει να διακατέχουν την προσωπικότητα του εκπαιδευτικού είναι η ικανότητα λήψης πρωτοβουλιών, η ευγένεια, η υπομονή και η επιμονή, η καταδεκτικότητα, η ειλικρίνεια, η αντικειμενικότητα, η κοινωνικότητα, η δικαιοσύνη, η αισιοδοξία, ο ενθουσιασμός, το κέφι, το χιούμορ και κυρίως ο σεβασμός στα δικαιώματα του παιδιού και γενικότερα η αγάπη προς το παιδί. Με βάση όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά, μπορούμε να αντιληφθούμε πως ένας εκπαιδευτικός πρέπει να κατέχει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα, αφού “δεν προσφέρει απλώς γνώσεις και μάθηση, αλλά διαμορφώνει την προσωπικότητα και το χαρακτήρα των μαθητών.” (Ντούσκας, 2006). Επιπροσθέτως, η όλο και περισσότερο αναπτυσσόμενη κοινωνία στην οποία ζούμε απαιτεί από τον εκπαιδευτικό να είναι «ανανεωτής», να είναι πλήρως ενημερωμένος για τις τελευταίες εξελίξεις οι οποίες αφορούν όχι μόνο ένα επίπεδο αλλά πολλά όπως, για παράδειγμα, σε ψυχολογικό, παιδαγωγικό, κοινωνικό-πολιτισμικό αλλά και σε τεχνολογικό επίπεδο.

Οι προηγούμενες γνώσεις του εκπαιδευτικού αυτές καθαυτές δεν επαρκούν ώστε να μπει στην τάξη. Χρειάζεται μια εκτενής προετοιμασία, από τη μεριά του εκπαιδευτικού, του διδακτικού υλικού που θα παρουσιάσει στους μαθητές του, πριν μπει στην τάξη. Η προετοιμασία σαν διαδικασία αποτελεί ίσως το πιο “σημαντικό κομμάτι της διδακτικής πράξης” (Ντούσκας, 2006). Ο εκπαιδευτικός, επομένως, οφείλει “να προετοιμάζεται πολύπλευρα προκειμένου να παρουσιάσει τη νέα γνώση, να ενισχύσει την εκμάθησή της και να καλλιεργήσει τις ικανότητες και τις δεξιότητες των μαθητών του” (Ντούσκας, 2006). Η προετοιμασία αυτή είναι, προφανώς, απαραίτητη σε κάθε διδακτική πράξη και ενημερώνεται ανάλογα με το διδακτικό αντικείμενο το οποίο έχει να διδάξει ο εκπαιδευτικός. Παράλληλα, ο κάθε εκπαιδευτικός είναι υποχρεωμένος να αποδίδει μεγάλη σημασία στο μαθησιακό επίπεδο αλλά και στους ρυθμούς και το προσωπικό στυλ μάθησης του κάθε μαθητή της τάξης του. Άρα, η οργάνωση της διδακτικής πράξης και του διδακτικού

αντικειμένου, με βάση τα παραπάνω, θα πρέπει να γίνεται με τρόπο ευχάριστο, κατανοητό προς τους μαθητές καθώς και να κινεί το ενδιαφέρον τους και να κάνουν ερωτήσεις. Συγχρόνως, ο εκπαιδευτικός, ο οποίος γνωρίζει ήδη το/τους στόχο/ους της διδακτικής ενότητας, είναι απαραίτητο να οδηγήσει τους μαθητές του στο/στους στόχο/ους της διδακτικής ενότητας, αφού, “ο μαθητής είναι εκείνος που καλείται να πετύχει αυτόν το στόχο και η τυχόν επιτυχία ή αποτυχία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τις δικές του προσπάθειες και δυνάμεις” (Ντούσκας, 2006).

Με βάση όλα όσα προαναφέρθηκαν και έχοντας δημιουργήσει, με απόλυτη προσοχή και οργάνωση, ένα σχέδιο διδασκαλίας, ο εκπαιδευτικός μπορεί να κινηθεί με περισσότερη βεβαιότητα και ηρεμία στη διδασκαλία του, μπορεί να κινηθεί με περισσότερη ευελιξία κατά τη διδακτική πράξη παρατηρώντας το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του και κάνοντας επιτόπου τροποποιήσεις ώστε οι μαθησιακοί στόχοι να προσαρμοστούν απόλυτα με το επίπεδο των μαθητών του. Έχει την δυνατότητα να θέτει σε εφαρμογή βασικές ψυχοπαιδαγωγικές αρχές της διδασκαλίας αλλά κυρίως ξεχωρίζει για τη σιγουριά και την αυτοπεποίθησή του. “Οι μαθητές αντιλαμβάνονται και διαισθάνονται τη σιγουριά του εκπαιδευτικού και ενισχύεται η αυτοπεποίθησή τους ότι με τη βοήθειά του και καθοδήγησή του θα υπερνικήσουν τις δυσχέρειες και θα φτάσουν στο στόχο της διδασκαλίας, που έχουν πια κάνει δικό τους στόχο μάθησης” (Γιαννούλης, 1980:220).

Μπορεί εύκολα ο καθένας να παρατηρήσει πως ο σύγχρονος εκπαιδευτικός και ο ρόλος του στο σύγχρονο σχολείο δε σταματά στη μετάδοση της γνώσης αλλά επεκτείνεται, με βάση τυχόν προβλήματα των μαθητών, σε συμβουλευτικό, συνεργατικό, προτρεπτικό ρόλο (Παπάς, 1994:262-267, Κοσσυβάκη, 1997:263-264). Ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες για την αποτελεσματική μάθηση είναι “η παιδαγωγική ατμόσφαιρα της σχολικής τάξης και του σχολείου γενικότερα” (Ντούσκας, 2006). Ο εκπαιδευτικός το άτομο που ενώνει όλους τους παράγοντες (μαθητές, γονείς σχολείο), είναι “ο κύριος υπεύθυνος για τη δημιουργία της ευνοϊκής σχολικής ατμόσφαιρας μέσα στην οποία θα ζήσουν, θα κινηθούν, θα εργαστούν, θα συνεργαστούν, θα

μορφωθούν και θα κοινωνικοποιηθούν οι μαθητές” (Ντούσκας, 2006). “Αυτός με την ωριμότητα, την επιστημονική κατάρτιση, την ευστροφία, την ευελιξία, την εκτίμηση, την κατανόηση, την αγάπη γι’ αυτό που κάνει και την ολοκληρωμένη προσωπικότητά του θα μπορέσει να αξιοποιήσει τις υπάρχουσες προϋποθέσεις και να δημιουργήσει νέες, ώστε να διαμορφώσει άριστο νοητικό και συναισθηματικό περιβάλλον, μια ιδανική και δημιουργική παιδαγωγική ατμόσφαιρα” (Ντούσκας, 2005:101).

Ο εκπαιδευτικός, σαν πρότυπο που θεωρείται από τους μαθητές του, οφείλει να αναπτύξει συγκεκριμένες θετικές αρχές, όπως, για παράδειγμα, τη συνεργασία, την ομαδικότητα, την αλληλεγγύη, την αυτοπειθαρχία, την υπευθυνότητα κ.λπ., και να αποτρέψει συγκεκριμένες αρνητικές καταστάσεις, όπως, τον ανταγωνισμό και τον ατομικισμό. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι επικουρικός. Βρίσκεται πάντα δίπλα στο μαθητή σαν βοηθός του, όχι σαν ανώτερός του καταρρίπτοντας τυχόν μορφές εξουσίας. Ταυτόχρονα, ο εκπαιδευτικός δρα και ως σύμβουλος, καθώς “προσπαθεί να αφυπνίσει όλες τις δημιουργικές δυνάμεις των μαθητών”, και ταυτόχρονα συνεργατικός, αφού, είναι συνέχεια παραβρισκόμενος δίπλα στους μαθητές του, τους υποστηρίζει και μαζί τους, “αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας σε δημοκρατικό κλίμα για την αντιμετώπιση προβλημάτων της σχολικής ζωής, ενθαρρύνει τη διαθεματική συνεργασία και υιοθετεί μορφές ομαδικής εργασίας” (Τριλιανός, 1991:39-44).

Σύγκρουση ρόλων του σύγχρονου εκπαιδευτικού.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι “πολυσύνθετος και πολυδιάστατος” (Ντούσκας, 2006). Θα λέγαμε ότι ο σύγχρονος εκπαιδευτικός πρέπει να είναι συνέχεια σε θέση να απαντά σε πολλούς επιμέρους ρόλους και για αυτό πολλοί προσάπτουν τον χαρακτηρισμό “πολυ-ρολικός” στον εκπαιδευτικό. Αρκετές φορές, όπως είναι λογικό, τυχαίνει όλοι αυτοί οι ρόλοι να έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους και να υπάρχουν συγκρούσεις, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις στις οποίες ο κάθε εκπαιδευτικός δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τέτοιες καταστάσεις λόγω της μη έγκαιρης προετοιμασίας του. “Παρατηρούμε ότι κατά την εκπλήρωση του ρόλου του ο εκπαιδευτικός

συναντά δυσκολίες και διλήμματα, καθώς υπάρχουν συνειδητές και ασυνείδητες προσδοκίες από διάφορες κοινωνικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων και των απαιτήσεων της επίσημης Πολιτείας (εγκύκλιοι, αναλυτικό πρόγραμμα κ.λπ.)” (Ντούσκας, 2006). “Επιγραμματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ένας εκπαιδευτικός, για να επιτύχει στην πολυ-ρολική του αποστολή, οφείλει να έχει συναίσθηση του ρόλου και του έργου του, να αγαπά το επάγγελμά του, να είναι επιστημονικά καταρτισμένος και, κυρίως, να σέβεται την προσωπικότητα του κάθε παιδιού (Ντούσκας, 2005:97)” (Ντούσκας, 2006). Δηλαδή, ο τρόπος με τον οποίο ο εκπαιδευτικός θα αντιμετωπίσει όλες τις υποχρεώσεις, οι οποίες προέρχονται από το ρόλο του, “εξαρτάται από το πώς ο ίδιος αντιλαμβάνεται το ρόλο του, τον εαυτό του και τη λειτουργία του σχολείου ως κοινωνικού οργανισμού. Η εκπλήρωση του ρόλου του εκπαιδευτικού εξαρτάται από τη διαμόρφωση του “παιδαγωγικού αυτό-ρόλου” μέσα σε συγκεκριμένες χώρο-χρονικές περιστάσεις (Κωνσταντίνου, 1994:72-75)” (Ντούσκας, 2006).

Θα ήταν, βέβαια, παράλειψη και μεγάλο λάθος αν υποστηρίζαμε ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν με τον ίδιο τρόπο την εκπλήρωση του ρόλου τους. Υπάρχουν, προφανώς, λεπτές διακρίσεις για τον κάθε εκπαιδευτικό οι οποίες οφείλονται σε ποικίλους παράγοντες όπως, ενδεικτικά, προσωπικούς, επιστημονικούς, επαγγελματικούς, ιδεολογικούς κ.ο.κ. “Εκπαιδευτικοί που έχουν συνειδητοποιήσει τις διαφορές τους με τον γραφειοκρατικό τρόπο λειτουργίας του σχολείου δεν αποφεύγουν να διαφοροποιηθούν από τις συμμορφωτικές συμπεριφορές ή συμπεριφορές που ταυτίζονται με την αυστηρή λειτουργία του ρόλου τους ως δημοσίων υπαλλήλων” (Κωνσταντινίδης, 2015). Από την άλλη, υφίστανται εκπαιδευτικοί, οι οποίοι αποτελούν την πλειονότητα, που κατά τις διαδικασίες της οργάνωσης και της λειτουργίας του σχολικού περιβάλλοντος «θυσιάζουν» στο βωμό του δημοσιοϋπαλληλικού τους ρόλου, τον παιδαγωγικό ρόλο τους.

Σχετικά, όμως, με την παιδαγωγική ελευθερία που διαθέτει ο εκπαιδευτικός για την προσέγγιση των διδακτικών-παιδαγωγικών στόχων, της διδακτέας ύλης κ.λπ., “υπόκειται και αυτή σε διοικητικό έλεγχο και κάθε προσωπική επιλογή κινδυνεύει να εκληφθεί ως παρέκκλιση από το

κανονικό πρόγραμμα” (Κωνσταντινίδης, 2015). Υποστηρίζεται ότι ο εκπαιδευτικός θα διέθετε, στην πραγματικότητα, “παιδαγωγική ελευθερία, ή αλλιώς παιδαγωγική αυτονομία, εφόσον του παρεχόταν η δυνατότητα να αναλαμβάνει επαγγελματικές πρωτοβουλίες και να συμμετέχει στα θέματα που σχετίζονται με τα αναλυτικά προγράμματα, τα διδακτικά βιβλία, τη διδακτέα ύλη, την αξιολόγηση των μαθητών και τους διδακτικούς και παιδαγωγικούς στόχους” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Συμπερασματικά, θα λέγαμε πως παρουσιάζεται πολυπλοκότητα, αντιφατικότητα και δυσχέρεια στην πραγματοποίηση του κάθε ρόλου του εκπαιδευτικού και προκαλούνται σχεδόν αναπόφευκτα συγκρούσεις και αδιέξοδα. Όλα τα παραπάνω οφείλονται “στο δίλημμα του συγκερασμού των διαφόρων ιδιοτήτων του εκπαιδευτικού και περισσότερο στις ιδιότητες αυτές που σχετίζονται με τους κεντρικούς ρόλους του, δηλαδή του δημοσίου υπαλλήλου και του επαγγελματία παιδαγωγού” (Κωνσταντινίδης, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και η αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού.

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου αλλά και του εκπαιδευτικού μεμονωμένα, “αποτελεί συνάρτηση και απόρροια του γενικότερου εκπαιδευτικού έργου, αλλά και προϊόν της λειτουργίας όλου του εκπαιδευτικού συστήματος” (Καπαχτσή, 2008). Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου εστιάζει στον εκπαιδευτικό σαν επαγγελματία αλλά και στο έργο που επιτελεί σε καθημερινή βάση στη σχολική αίθουσα (Μήλα, 2008). Ο εκπαιδευτικός, όντας ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, συνιστά “κύριο φορέα υλοποίησης των εκπαιδευτικών στόχων και της εκπαιδευτικής πολιτικής” (Καραφύλλης et al, 2000).

“Ο προσδιορισμός της έννοιας της αξιολόγησης εξαρτάται άμεσα από το μοντέλο που κάθε φορά υιοθετείται. Από τα πολλά μοντέλα ταξινόμησης των διαφόρων προσεγγίσεων στην εκπαιδευτική αξιολόγηση δύο πολύ γενικά μοντέλα είναι το τεχνοκρατικό και το ανθρωπιστικό-πλουραλιστικό μοντέλο” (Χατζηγεωργίου, 2004). Κατά το πρώτο μοντέλο, το τεχνοκρατικό, το οποίο εκπροσωπεί “τον τεχνοκρατικό προσανατολισμό και την ποσοτική εκπαιδευτική έρευνα, η αξιολόγηση νοείται ως ένας μηχανισμός ελέγχου στην εκπαίδευση” (Κατσαρού & Δεδούλη, 2008). Η αξιολόγηση τεχνοκρατικού τύπου ισχυρίζεται ότι επιτελεί μια παραδοσιακή αξιολόγηση, που δίνει έμφαση στα πορίσματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας “με κυρίαρχη την έννοια της μέτρησης, χωρίς να δίνει στοιχεία για τα αποτελέσματα των δυνατοτήτων και των αδυναμιών αυτού που αξιολογείται και συνεπώς δεν συντελεί στη βελτίωσή του” (Πουρσανίδου, 2017).

Προς τα τέλη της δεκαετίας του ‘80 ξεκίνησαν να εκφράζονται, κυρίως στο διεθνή χώρο, ενδοιασμοί για το κατά πόσο αποτελεσματικό είναι το τεχνοκρατικό μοντέλο αξιολόγησης. Νεότερες, για την εποχή, τάσεις έδιναν μεγάλη προσοχή στην ποιότητα της εκπαίδευσης και με βάση αυτές τις τάσεις αναπτύχθηκαν διάφορες προσεγγίσεις, οι οποίες είναι οι βάσεις για το δεύτερο μοντέλο αξιολόγησης, το ανθρωπιστικό-πλουραλιστικό μοντέλο.

Σύμφωνα με το ανθρωπιστικό-πλουραλιστικό μοντέλου αξιολόγησης, το ενδιαφέρον της διαδικασίας της αξιολόγησης οδηγείται “από τον έλεγχο των στόχων στις αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία και στα νοήματα που διαμορφώνονται” (Χατζηγεωργίου, 2004). Βασικός στόχος της συγκεκριμένης αξιολόγησης είναι “ο εντοπισμός των ελλείψεων και των ατελειών του αξιολογούμενου, με σκοπό την κατανόηση και την ερμηνεία τους και στη συνέχεια τη βελτίωσή τους” (Πουρσανίδου, 2017).

Όσον αφορά την αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού, υπάρχουν δύο κύριες μορφές αξιολόγησης, η εξωτερική και εσωτερική αξιολόγηση.

Η εξωτερική αξιολόγηση πραγματοποιούνταν, όσον αφορά την Ελλάδα, “από φορείς που βρισκόταν εκτός σχολείου και είτε ανήκαν στις ανώτερες βαθμίδες της διοίκησης είτε ήταν φορείς που αναλάμβαναν το έργο της αξιολόγησης” (Χαρίσης, 2007) αφού τους είχε ανατεθεί από κάποιον ανώτερο, έχοντας, όμως, μια μικρή αυτονομία. Μερικά από τα είδη εξωτερικής αξιολόγησης είναι: α) Η επιθεώρηση, β) Η παρακολούθηση του εκπαιδευτικού συστήματος από ποικιλία μηχανισμών (π.χ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων) και γ) Οι Εντοπισμένες Μελέτες Αξιολόγησης, περιφερειακές, εθνικές ή διεθνείς” (Σολομών, 1999). Τα επακόλουθα της εξωτερικής αξιολόγησης συνήθως συσχετιζόταν με επιπτώσεις που αφορούσαν “τους εκπαιδευτικούς (προαγωγή, επιδόματα) ή τα σχολεία (χρηματοδότηση)” (Χαρίσης, 2007). Παρατηρώντας τα παραπάνω, προκύπτει η ανάγκη για μια διαδικασία αξιολόγησης η οποία θα είναι πιο δημοκρατική απέναντι στον εκπαιδευτικό και το σχολείο, όπου το άτομο που θα αξιολογεί τον εκπαιδευτικό “να υπηρετεί την κρίση προτείνοντας την ενδυνάμωση της ποιοτικής αξιολόγησης” (Stiggins, 2000· McKee, 2001).

Η δεύτερη μορφή αξιολόγησης είναι η εσωτερική και πραγματοποιείται από παράγοντες που βρίσκονται μέσα στη σχολική μονάδα. Η αξιολόγηση μπορεί να έχει τη μορφή “είτε της ιεραρχικής εσωτερικής αξιολόγησης, είτε της συλλογικής εσωτερικής αξιολόγησης ή

αυτοαξιολόγησης από τους ίδιους τους παράγοντες της εκπαιδευτικής μονάδας (κυρίως εκπαιδευτικούς και συχνά μαθητές ή γονείς)” (Σολομών, 1999). Ένα μεγάλο πλεονέκτημα που έχει μόνο η εσωτερική αξιολόγηση είναι το γεγονός ότι έχει τις βάσεις της σε “λειτουργίες και δεδομένα τα οποία είναι γνωστά και οικεία στους εκπαιδευτικούς: σχολική μονάδα, τάξη, μαθητικό δυναμικό, περιρρέουσα κοινωνική πραγματικότητα, νομοθετικά πλαίσια” (Χαρίσης, 2007). Δευτερεύον στόχος είναι “η βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης που επιτελείται σε μια σχολική μονάδα” (Kyriakides & Campbell, 2004). Η διαδικασία της αυτοαξιολόγησης μπορεί να διακριθεί εύκολα σε διαδικασία ανατροφοδότησης για τον εκπαιδευτικό και το εκπαιδευτικό σύστημα. Για την αυτοαξιολόγηση θα αναφερθώ σε βάθος στη συνέχεια. “Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών λειτουργιών και του έργου τους έχει παραδοσιακά θεωρηθεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Sergiovanni & Starratt, 2007) και παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα διεθνώς, αφού ωθεί τους εκπαιδευτικούς να ασκήσουν οι ίδιοι τον έλεγχο στη διδασκαλία τους, να επιδιώξουν την επαγγελματική ανάπτυξή τους και να συμβάλουν στη βελτίωση της σχολικής μονάδας (Stronge, 1997)” (Πουρσανίδου, 2017).

Στην Ελλάδα, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί “αντιμετώπιζαν με καχυποψία την προοπτική αξιολόγησης του έργου τους” (Μαυρογιώργος, 2000, Κυριαζής, 2002, Παρασκευόπουλος, 2004) “επειδή δεν είχαν πιθανόν πεισθεί για τη συμβολή της αξιολόγησης στη βελτίωση τόσο της δικής τους απόδοσης όσο και του εκπαιδευτικού συστήματος γενικότερα” (Κασσωτάκης, 2003, Παρασκευόπουλος, 2004). “Οι συνεχείς αμφισβητήσεις, καχυποψίες, αρνητικές στάσεις στο σύνολο της αξιολογικής διαδικασίας προκαλούν εμπόδια στον επαναπροσδιορισμό της αξιολόγησης ως εκπαιδευτικού, επιστημονικού και παιδαγωγικού θέματος ακόμα και σήμερα” (Καπαχτσή, 2008).

Στη χώρα μας, παρά τις προσπάθειες και τις πολλές νομοθετικές ρυθμίσεις κατά την πάροδο των χρόνων, το θέμα της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και του έργου του παραμένει

αβέβαιο και χωρίς καμία ουσιαστική λύση. Η διαδικασία της επιθεώρησης (τεχνοκρατικό μοντέλο εξωτερικής αξιολόγησης), η οποία ήταν η κυρίαρχη μορφή αξιολόγησης μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80, λειτούργησε ως εμπόδιο “στην προώθηση και στην εφαρμογή σύγχρονων μορφών αξιολόγησης και είχε επιπτώσεις στα ελληνικά εκπαιδευτικά πράγματα” (Πουρσανίδου, 2017).

Παρόλα αυτά, και παρά την σκληρή κριτική που ασκείται συνέχεια εις βάρος του θεσμού της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού, το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών εκφράζουν θετικά συναισθήματα για την αξιολόγηση του έργου τους (Αθανασίου & Ξηνταρά, 2008, Κρέκη, 2012, Κωνσταντίνου, 2013, Καπαχτσή, 2013) “εφόσον, όμως, εφαρμοστεί στη βάση του παιδαγωγικού της περιεχομένου και συντρέχουν ορισμένες απαραίτητες μεθοδολογικές προϋποθέσεις ως προς τους σκοπούς, τα κριτήρια, τις τεχνικές, το αντικείμενο, τους φορείς αξιολόγησης και γενικά τις διαδικασίες που ακολουθούνται” (Πουρσανίδου, 2017). “Η συμμετοχή σε μια αυτομελέτη σχολείου σε επίπεδο διαμορφωτικής αξιολόγησης δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν τις δεξιότητες επαγγελματικής λήψης των αποφάσεων, να διευρύνουν τις οπτικές τους και να ενημερωθούν για τους ρόλους, τις ευθύνες και τα προβλήματα των συναδέλφων” (Kogan, 1996, Μπαγάκης, 1999).

Στις μέρες μας, είναι αρκετά συνηθισμένο να θεωρείται ως βασικός στόχος κάθε σχολικής μονάδας “η βελτίωση της ικανότητας αυτοεξέτασης” (Karsten, 1994). Τελευταία, οι κυβερνήσεις τείνουν να δείχνουν εμπιστοσύνη προς τα σχολεία προκειμένου να οργανώσουν αλλά και να εφαρμόσουν δικές τους στρατηγικές και κίνητρα, “χωρίς υπερβολική εξωτερική παρέμβαση ή λεπτομερειακό εξωτερικό έλεγχο και επιθεώρηση” (Cullingford, 1997). Τέλος, προτείνεται παγκοσμίως ένας συνδυασμός εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης, αφού ο θεσμός του επιθεωρητή/της εξωτερικής επιθεώρησης, γενικά, υποχωρεί διεθνώς (Wiseman, 1997, Fitzgerald, 2001)

Η αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού ή αλλιώς εσωτερική αξιολόγηση (Χαρίσης, 2007) “είναι μια μορφή αξιολόγησης που στηρίζεται σε διαδικασίες που οργανώνονται και παρακολουθούνται από παράγοντες του οργανισμού που αξιολογείται (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς), αφού αυτοί οι παράγοντες θεωρούνται οι καλύτεροι γνώστες των συνθηκών και των προβλημάτων της εκπαιδευτικής κατάστασης την οποία βιώνουν, αλλά και διαμορφώνουν καθημερινά” (Πουρσανίδου, 2017). Η Ελλάδα δεν έχει δημιουργήσει αλλά και ούτε χρησιμοποιεί κάποιο σύστημα αξιολόγησης/αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευτικών, παρόλο που υπό λογικές και ιδανικές συνθήκες, θα έπρεπε να παρέχεται σε όλους τους εκπαιδευτικούς ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν την αποτελεσματική διδασκαλία ή την μη αποτελεσματική διδασκαλία και να επιδιώκουν την αυτοβελτίωση. Η αξιολόγηση/αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού συχνά δεν έχει μία συγκεκριμένη δομή για κάθε εκπαιδευτικό, αλλά, “ακόμη και μια απλή λίστα μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να εστιάσουν σε ιδέες που αποσκοπούν στην αναδιαμόρφωση της διαδικασίας διδασκαλίας- μάθησης (Keeves, 1994, Serafini, 2000), ώστε να μεγιστοποιούνται τα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών” (Πουρσανίδου, 2017). Η ιδέα της προσωπικής αντανάκλασης/αυτοπαρατήρησης αφήνει τον εκπαιδευτικό να συντελέσει την αυτοαξιολόγηση ώστε να συνειδητοποιήσει τι χρειάζεται να αλλάξει για να είναι πιο αποτελεσματικός, αφήνοντάς τον ταυτόχρονα στα δύο άκρα της αξιολογητικής διαδικασίας, ως αξιολογητής αλλά και ως αξιολογούμενος (Γεωργουδάκης, 2010).

Όμως, πρέπει να υπάρχουν στόχοι και κριτήρια καθορισμένα από πριν ώστε να στηριχθεί η αυτοαξιολόγηση σε λογική βάση. Αναφορικά με τους στόχους, “αυτοί θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί, εφαρμόσιμοι, για να ενθαρρύνονται οι εκπαιδευτικοί και να επιδιώκουν την επίτευξή της (Τσαγκαρλή-Διαμάντη, 2003)” (Πουρσανίδου, 2017). Όσον αφορά τον καθορισμό των κριτηρίων, “πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η συμπεριφορά του εκπαιδευτικού στις μαθησιακές διαδικασίες, στην αντιμετώπιση των μαθητών και γενικότερα στη διαχείριση της τάξης (Δημητρόπουλος, 2002)” (Πουρσανίδου, 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Εκπαιδευτικά προφίλ

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι ένας ρόλος ο οποίος έχει μεταβληθεί αρκετά κατά την πάροδο των χρόνων και σε αυτό συνετέλεσαν τόσο η ίδια η δομή και η μορφή λειτουργίας του σχολείου ως κοινωνικού θεσμού και οργανισμού όσο και οι πολιτικές, οικονομικές, επιστημονικές, τεχνολογικές και γενικότερα οι κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν ευρύτερα. Αυτό οδήγησε τους εκπαιδευτικούς να υιοθετήσουν ποικιλία προφίλ ώστε να μπορούν να αντιμετωπίζουν το κάθε «εμπόδιο» που ερχόταν αντιμέτωποι. Αρχικά, αυτά τα προφίλ χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, το προφίλ του επαγγελματία εκπαιδευτικού, το οποίο, επιγραμματικά, σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει ανάλογη παιδαγωγική, διδακτική και επιστημονική κατάρτιση για να ανταποκρίνεται με επιτυχία στις προσδοκίες των ομάδων επιρροής με πιο άμεση αυτή των μαθητών. Το δεύτερο προφίλ είναι αυτό του δημοσίου υπαλλήλου, που σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός είναι υποχρεωμένος να τηρεί και να εφαρμόζει τους κανόνες, τους νόμους, τα προγράμματα και όλες τις ρυθμίσεις που συνδέονται με την ιδιότητα αυτή. Ως δημόσιος υπάλληλος, δηλαδή, οφείλει να διδάσκει, να διαπαιδαγωγεί, να αξιολογεί, να κοινωνικοποιεί και να συμβουλεύει σύμφωνα με τις κρατικές προδιαγραφές που προβλέπει ή επιβάλλει η εκπαιδευτική ηγεσία.

Ο εκπαιδευτικός ως επαγγελματίας παιδαγωγός.

Με βάση τις τέσσερις λειτουργίες του σχολείου, η παιδαγωγική ή κοινωνικοποιητική, η διδακτική ή μαθησιακή, η αξιολογική και η εποπτική, οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι οι επιμέρους ρόλοι που υλοποιεί σήμερα ο εκπαιδευτικός ως “επαγγελματίας παιδαγωγός” συνδέονται άμεσα με τις διαδικασίες της αγωγής, της διδασκαλίας, της μάθησης, της αξιολόγησης και την κοινωνικοποίησης. Ο εκπαιδευτικός ως επαγγελματίας παιδαγωγός οφείλει να διαθέτει την ανάλογη παιδαγωγική, διδακτική και επιστημονική κατάρτιση που προσδιορίζεται από τις αντίστοιχες επιστήμες, δηλαδή, τις επιστήμες της Αγωγής, τη Διδακτική, την Ψυχολογία, την

Κοινωνιολογία, τις Ανθρωπιστικές επιστήμες, τις Φυσικές επιστήμες κ.λπ. Αναφέρθηκε ήδη ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού έχει άμεση σχέση με τις λειτουργίες που πραγματώνει το σχολείο στην κοινωνία. Με βάση τις κοινωνικές και παιδαγωγικές λειτουργίες του σχολείου, ο εκπαιδευτικός εστιάζει τη διδασκαλία του στις διαδικασίες της αγωγής, της διδασκαλίας, της αξιολόγησης και της κοινωνικοποίησης.

Αναλύοντας τις παραπάνω διαδικασίες, οι οποίες έχουν ανατεθεί στον εκπαιδευτικό, μπορούμε να επισημάνουμε και τις παιδαγωγικές διαστάσεις στο ρόλο του. Βασισμένος στην παιδαγωγική ύπαρξη των παραπάνω διαδικασιών και γενικότερα τις αξιώσεις και τις προσδοκίες που προκύπτουν ως “συνέπεια” από τον παιδαγωγικό ρόλο του, ο εκπαιδευτικός είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει: “τις προσδοκίες, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, τα προβλήματα και τις ατομικές ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή. Παράλληλα, οφείλει να μεταβιβάζει εκείνα τα πολιτισμικά στοιχεία, δηλαδή γνώσεις, δεξιότητες κανόνες, στάσεις, αξίες, μηνύματα κ.λπ., που απαιτούν οι διάφοροι κοινωνικοί τομείς και η ίδια η κοινωνία ευρύτερα, μέσα από ειδικά διαμορφωμένες παιδαγωγικές και διδακτικές διαδικασίες οργάνωσης και επικοινωνίας. Με τον τρόπο αυτό, μεριμνά να προωθούνται στον τομέα επαγγελματικής απασχόλησης του κοινωνικού συστήματος τα πιο προσοντούχα και ικανά άτομα. Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός διαθέτει εκείνα τα επαγγελματικά προσόντα, που του επιτρέπουν να ανταποκρίνεται σε αυτές τις προσδοκίες και τις απαιτήσεις, συμβάλλοντας με την έννοια αυτή τόσο στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή όσο και στην τροφοδότηση των διάφορων κοινωνικών τομέων με ικανά και προσοντούχα άτομα” (Κωνσταντίνου, 2015). Μια τέτοια αντίληψη του ρόλου του εκπαιδευτικού ξεπερνά τις βλέψεις των ανθρωπολογικών θεωριών για το ρόλο του εκπαιδευτικού αλλά κυρίως και κάθε υποδειγματική παιδαγωγική θεώρηση για τον εκπαιδευτικό ρόλο.

Μέσα στον ευρύ ρόλο του εκπαιδευτικού ως επαγγελματία παιδαγωγού εντάσσονται τέσσερα επιμέρους εκπαιδευτικά προφίλ-ρόλοι: του παιδαγωγού, του διδασκάλου, του αξιολογητή και του επόπτη.

Ο εκπαιδευτικός ως παιδαγωγός.

Το σχολείο προωθεί προς τους μαθητές του κανόνες, αξίες, πρακτικές, αντιλήψεις και στάσεις τα οποία, ο κάθε μαθητής ξεχωριστά προσπαθεί να υιοθετήσει στην καθημερινότητά του μέσα από τη συμμετοχή του όχι μόνο στις εκπαιδευτικές διαδικασίες του σχολείου αλλά ειδικότερα στις διαδικασίες της αγωγής και της κοινωνικοποίησης. Επόμενο θεωρείται πως οι διαδικασίες της αγωγής και της κοινωνικοποίησης παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του κάθε μαθητή. Αυτό σημαίνει ότι το σχολείο ως παιδαγωγικός θεσμός δημιουργεί τις ανάλογες συνθήκες, ώστε το άτομο να διαπαιδαγωγηθεί και να κοινωνικοποιηθεί σύμφωνα με τις παιδαγωγικές προδιαγραφές του. Για τις παραπάνω διαδικασίες, διαθέτει το καταλληλότερο άτομο, δηλαδή, τον εκπαιδευτικό.

Είναι γεγονός ότι οι προδιαγεγραμμένοι σκοποί του σχολείου, που ο εκπαιδευτικός καλείται να διεκπεραιώσει και επιτύχει, προκύπτουν μέσα από τα αναλυτικά προγράμματα, τα βιβλία, τις εγκυκλίους, τα προεδρικά διατάγματα και από το ίδιο το σύνταγμα. Έτσι, το σχολείο αποσκοπεί “στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών [...], οι μαθητές να γίνονται ελεύθεροι, υπεύθυνοι και δημοκρατικοί πολίτες [...], να σέβονται τις ανθρώπινες αξίες κ.λπ.” (Κωνσταντίνου, 2003). Αυτό συνεπάγεται ότι ο εκπαιδευτικός διαθέτει την αντίστοιχη παιδαγωγική κατάρτιση, μέσα από την οποία θα συμβάλλει στην επίτευξη των σκοπών αυτών.

Αν κοιτάξουμε τη λέξη παιδαγωγός ετυμολογικά, θα διαπιστώσουμε ότι προέρχεται από τις λέξεις παιδί και “άγω”. Αυτό σημαίνει ότι παιδαγωγός είναι αυτός που καθοδηγεί το παιδί προς κάτι. Οι λέξεις παιδαγωγός και εκπαιδευτικός έχουν μια αλληλεξαρτώμενη σχέση γιατί ο εκπαιδευτικός πρέπει να κατέχει “γνώσεις και εμπειρίες, σχετικές με τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες της αγωγής και μάθησης του παιδιού” (Κωνσταντινίδης, 2015) και ένας παιδαγωγός χωρίς τα παραπάνω δεν πρέπει να υπάρχει. Στην ουσία, ο εκπαιδευτικός πρέπει να γίνει ειδικός σε θέματα που αφορούν τα παιδιά, “τα οποία σχετίζονται με την αγωγή, τη

διδασκαλία, τη μάθηση και την κοινωνικοποίηση” (Κωνσταντινίδης, 2015). Ο παιδαγωγός θεωρείται ένα άτομο από το οποίο και με το οποίο μαθαίνει κανείς. “Από τον εκπαιδευτικό, όμως, το παιδί μαθαίνει όχι μόνο αυτό που του αρέσει και το ενδιαφέρει, γιατί αυτό το μαθαίνει και από άλλα άτομα, αλλά πολύ περισσότερο αυτό που δεν είναι εύκολο να το μάθει και δεν μπορούν οι “άλλοι” να του το μάθουν, αφού μόνο οι παιδαγωγοί γνωρίζουν τον τρόπο, αλλά και τις δυνατότητες, τις ιδιαιτερότητες και γενικότερα την προσωπικότητά του στο σύνολό της” (Mollenhauer, 1982, Giesscke, 1989).

Το σχολείο στοχεύει στο να νοηματοδοτήσει παιδαγωγικά διαδικασίες που γίνονται σε σχολικό έδαφος, έτσι ώστε να συνεισφέρει σε μία, όσο γίνεται, πλήρη εξέλιξη της προσωπικότητας του παιδιού. Να επιδρά έτσι, ώστε το παιδί να αναδεικνύει “ώριμο, αυτόνομο, υπεύθυνο, συνεπές, χειραφετημένο, ελεύθερο, δημοκρατικό, με δημιουργική και κριτική σκέψη, με σεβασμό στην ταυτότητα των άλλων κ.λπ.” (Engelhardt, 1982, Giesecke, 1989, König, 1991). Ουσιαστικά, χρειάζεται να διαμορφωθεί μια παιδαγωγική σχέση ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και παιδί, η οποία να είναι διαφορετική από όλες τις υπόλοιπες κοινωνικές σχέσεις που έχει το παιδί με τους γύρω του και η οποία θα έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- “Κάθε επίδραση πρέπει να αποβλέπει στην ευτυχία του παιδιού.
- Το ερώτημα που αναφέρεται στην ευτυχία του παιδιού εξαρτάται από ιστορικούς και κοινωνικούς παράγοντες.
- Τα παιδαγωγικά μέτρα πρέπει να έχουν ως γνώμονα τόσο την παροντική κατάσταση της ανάπτυξης του παιδιού όσο και τις μελλοντικές δυνατότητές του για κοινωνική ζωή.
- Εξαιτίας του παιδαγωγικού σκοπού, που αποβλέπει στην αυτόνομη δράση και ευθύνη, πρέπει να αδρανοποιείται κάθε άλλη ξένη («εξωατομική») επίδραση.
- Η κοινωνική σχέση σε ενήλικα και ανήλικα άτομα δεν πρέπει να γίνεται αντικείμενο εξαναγκασμού. Αυτή πρέπει να επαφίεται περισσότερο στην ετοιμότητα και τη διάθεση του παιδαγωγούμενου ατόμου.

- Η παιδαγωγική σχέση είναι μια σχέση αλληλεπίδρασης, κατά την οποία τα άτομα που μετέχουν σε αυτήν ασκούν αμοιβαίες επιδράσεις και προκαλούν αλλαγές στον εαυτό τους” (Brunner/Huber, 1989).

Έχοντας ως «θεμέλιο» παιδαγωγικές και ψυχολογικές συγκαταβάσεις, “ο μαθητής αποτελεί μια μοναδική και αποκλειστική οντότητα με τις ιδιαιτερότητες του, τις γλωσσικές, τις πολιτισμικές, τις γνωστικές, τις νοητικές, τις συναισθηματικές, τις βιολογικές, τις οικογενειακές και γενικότερα τις κοινωνικές” (Κωνσταντινίδης, 2015). Με βάση τα παραπάνω, ο κάθε εκπαιδευτικός έχει υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη του με μεγάλη σοβαρότητα και υπευθυνότητα κάθε φορά που μπαίνει στην τάξη του, το πώς θα οργανώσει την εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και πώς θα αντιμετωπίσει τη μοναδικότητα του κάθε μαθητή. Πιο συγκεκριμένα, έχει την υποχρέωση να προσέχει “τις ατομικές του ιδιαιτερότητες, όταν διδάσκει, όταν διαπαιδαγωγεί, όταν αξιολογεί, όταν επικοινωνεί μαζί του και εν τέλει όταν διαχειρίζεται θέματα που τον αφορούν με απώτερο σκοπό τη διαμόρφωση ολόκληρο με να προσωπικότητας για το μαθητή” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Σύμφωνα με δεδομένα που προέκυψαν από έρευνα και βασισμένοι στις στάσεις των μαθητών, “ικανός και αποτελεσματικός εκπαιδευτικός-παιδαγωγός θεωρείται αυτός που:

- σέβεται τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, και τις ιδιαιτερότητες του μαθητή,
- αναπτύσσει σχέση εμπιστοσύνης μαζί του,
- ενισχύει την υπευθυνότητα και την αυτονομία του,
- συνδιαμορφώνει κανόνες που συμβάλλουν στην οριοθέτηση της συμπεριφοράς του μαθητή,
- οργανώνει αποτελεσματικά, από μεθοδολογική άποψη, τη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία,
- ενθαρρύνει και ενεργοποιεί το μαθητή στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- αποφεύγει να στιγματίζει και να προσβάλλει το μαθητή,
- αφιερώνει χρόνο ακρόασης για το μαθητή,

- χαρακτηρίζεται από αυτοκυριαρχία, δικαιοσύνη, ισότητα, αξιοπιστία, συνέπεια, πραότητα και υπομονή και
- είναι ο εκπαιδευτικός τελικά, ο οποίος σέβεται την προσωπικότητα του μαθητή και, πάνω απ' όλα, υπηρετεί τα μαθησιακά, εκπαιδευτικά κι συνολικά τα παιδαγωγικά και κοινωνικά συμφέροντα του μαθητή” (Κωνσταντίνου, 2002· Παπανδρέου, 2002· Τριλιανός, 2004· Κασσωτάκης/Φλουρής, 2005· Χατζηχρήστου, 2005).

Ως επιπλέον συμπλήρωμα των παραπάνω ευρημάτων είναι τα αποτελέσματα της μελέτης του προγράμματος PISA του Ο.Ο.Σ.Α (2008). Τα τρία σημαντικά αποτελέσματα, που παρατηρήθηκαν από τη εν λόγω μελέτη, είναι τα παρακάτω:

- Ο κυριότερος παράγοντας, που φαίνεται να επηρεάζει τις μαθητικές επιδόσεις, είναι η ποιότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού και της εκπαιδευτικής πράξης. Ειδικότερα, οι μαθητές που εκπαιδεύονται από “ικανούς” και “αποτελεσματικούς” εκπαιδευτικούς θα προχωρήσουν με τριπλάσια ταχύτητα από ότι μαθητές με “ανεπαρκείς” και “αποτελεσματικούς” εκπαιδευτικούς.
- Οι μαθητές που δεν παρουσιάζουν επαρκή πρόοδο τα πρώτα χρόνια στο Δημοτικό Σχολείο, λόγω ενός “ανεπαρκούς” και “αποτελεσματικού” εκπαιδευτικού, έχουν ελάχιστες πιθανότητες να ανακάμψουν αργότερα
- Χωρίς έναν ικανό και αποτελεσματικό Διευθυντή, ένα σχολείο έχει περιορισμένες πιθανότητες να αναπτύξει μια κουλτούρα υψηλών προσδοκιών και βελτίωσης των συνθηκών λειτουργίας της σχολικής μονάδας” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Μέσω της παραπάνω, σύντομης, ανάλυσης των γνωρισμάτων του ικανού και αποτελεσματικού εκπαιδευτικού ως παιδαγωγού, μπορούμε εύκολα να διαπιστώσουμε ότι “η οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην πράξη είναι μια σύνθετη, απαιτητική και σε υψηλό βαθμό δυσχερής υπόθεση, που επιβάλλει αυξημένα και εξειδικευμένα παιδαγωγικά προσόντα για τον εκπαιδευτικό” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Τέλος, “ο εκπαιδευτικός ως παιδαγωγός οφείλει να έχει την επιστημονική, παιδαγωγική και διδακτική συγκρότηση και κατ’ επέκταση και την προσωπικότητα να λειτουργεί αυτόνομα και υπεύθυνα στην εκπαιδευτική πράξη, ερμηνεύοντας όλες τις πτυχές της εκπαιδευτικής και κοινωνικής πραγματικότητας. Αυτό θα συμβάλει προφανώς στην παροχή ποιοτικού εκπαιδευτικού έργου και κατ’ ακολουθία στην καλύτερη δυνατή παροχή προσόντων στους μαθητές, με απώτερο σκοπό τη διαμόρφωση ολοκληρωμένης προσωπικότητας και την ομαλή ένταξή τους στο κοινωνικό σύστημα” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Ο εκπαιδευτικός ως διδάσκαλος.

Ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που έχει την ευθύνη για το συντονισμό της διδασκαλίας, διαθέτοντας στον μαθητή γνώσεις, όπως γραφή, ανάγνωση, αρίθμηση κ.λπ., δηλαδή δεδομένα, με στόχο “την ανάπτυξη των γνωστικών, νοητικών, συναισθηματικών και πολιτισμικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων του και συνακόλουθα την ένταξή του στο σύστημα της αγοράς εργασίας” (Κωνσταντινίδης, 2015). Στη διαδικασία αυτή, σημαντικό ρόλο παίζουν ο συντονισμός της διδασκαλίας αλλά και σύνθεσης της, “δηλαδή η επιλογή της διδακτικής μεθόδου και οι προσανατολισμοί στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων από τον μαθητή” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Οι συγκεκριμένες διεργασίες έχουν άμεση σχέση με τα αναλυτικά προγράμματα, “δηλαδή τη διδακτέα ύλη, τα γνωστικά αντικείμενα, τους γενικούς και ειδικούς σκοπούς μάθησης και βέβαια με τα σχολικά εγχειρίδια” (Κωνσταντινίδης, 2015). Προκειμένου, λοιπόν, να πραγματοποιηθεί ικανοποιητικά ο ρόλος του εκπαιδευτικού, αυτός, έχει την υποχρέωση να κατέχει τις ανάλογες γνώσεις και σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο, δηλαδή, ικανότητες, δεξιότητες και εμπειρίες που έχουν σχέση με τη Διδακτική Μεθοδολογία. Έχει ανατεθεί στον εκπαιδευτικό να συντονίζει τις διαδικασίες διδασκαλίας, εξασφαλίζοντας τις παιδαγωγικές συνθήκες που πρέπει να επικρατούν, “όπως είναι η παιδαγωγική σχέση, η πειθαρχία κ.ο.κ. και χρησιμοποιώντας τις ενδεδειγμένες διδακτικές στρατηγικές, όπως είναι οι μέθοδοι διδασκαλίας, τα εποπτικά και

τεχνολογικά μέσα κ.ο.κ., με απώτερο σκοπό ο μαθητής να αποκτήσει τα «απαραίτητα» και «κατάλληλα» γνωστικά και γενικά επαγγελματικά προσόντα που ανταποκρίνονται στις ατομικές ιδιαιτερότητές του και τις απαιτήσεις και προσδοκίες του κοινωνικού συστήματος” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Πριν προχωρήσω παρακάτω, θα παραθέσω επιγραμματικά την ανάλυση του όρου “διδασκαλία”. “Ως διδασκαλία νοείται η σκόπιμη, η οργανωμένη και κυρίως η θεσμοθετημένη διαδικασία μεταβίβασης και επεξεργασίας γνώσεων, ικανοτήτων, δεξιοτήτων και αντιλήψεων στο εκπαιδευόμενο άτομο ή, διαφορετικά, η οργανωμένη διαδικασία μαθησιακής επικοινωνίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους, ως μια διαδικασία θεσμοθετημένης εκπαίδευσης στο πλαίσιο της παιδαγωγικής αλληλεπίδρασης” (Einsiedler, 1978· Böhm, 1988· Keck, 1991). Μέσω του παραπάνω ορισμού, μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι υπερισχύουν δύο μέρη στη διαδικασία της διδασκαλίας, από τη μία μεριά είναι ο κάθε μαθητής του σχολείου με τις δικές του ανάγκες για μάθηση και από την άλλη η κοινωνία με τις διεκδικήσεις της για την εξασφάλιση της λειτουργίας αλλά και της ανάπτυξής της. Ο εκπαιδευτικός ως διδάσκαλος, καλείται να έχει επίγνωση και των δύο αυτών παραγόντων και ταυτόχρονα να ανταποκριθεί με αποτελεσματικότητα αναφορικά με το διδακτικό τρόπο σε αυτόν την πολύ υψηλό στόχο.

Από τη μεριά της παιδαγωγικής θεωρίας, τα κύρια στοιχεία μιας «καλής» και «αποτελεσματικής» διδασκαλίας θεωρούνται τα εξής:

- “η παρουσίαση, η πληροφόρηση και η εξήγηση (διδασκτική μέθοδος και στρατηγική),
- οι πρωτοβουλίες, η καθοδήγηση και η επίβλεψη,
- η συνάρτηση και η συγκρότηση του υλικού σε ενότητες,
- η παροχή ασφάλειας (σιγουριάς) και η κατανόηση,
- η διεξοδική εξήγηση Θέσεων, πεπιοθήσεων και προβλημάτων,
- η διάγνωση των ρυθμών και των δυσκολιών μάθησης,
- η προετοιμασία και οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού,
- η αξιολόγηση της μαθησιακής πορείας,

- η συνειδητοποίηση των προβληματισμών,
- η ανάπτυξη δημιουργικής και κριτικής σκέψης,
- η ανάπτυξη των δεξιοτήτων για συνεργασία,
- η συμμετοχή και ενεργοποίηση του μαθητή στις σχολικές δραστηριότητες,
- ο εμπλουτισμός των κοινωνικών δραστηριοτήτων,
- η οργάνωση και τακτοποίηση της αίθουσας διδασκαλίας,
- η συμμετοχή του εκπαιδευτικού γενικά στη σχολική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή κ.λπ.” (Rats, 1986)

Από την αξιολόγηση και αξιοποίηση ερευνών στις οποίες ζητήθηκαν οι απόψεις των μαθητών, σε σχέση με τον καλό και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό και την οργάνωση της διδασκαλίας του, ανακύπτουν τα ακόλουθα ευρήματα τα οποία θα πρέπει να διαθέτει ένας “καλός και αποτελεσματικός ή, αλλιώς, ικανός εκπαιδευτικός με την ιδιότητα του διδασκάλου στην οργάνωση της διδακτικής πράξης:

- Διαθέτει την ικανότητα να οργανώνει αποτελεσματικά την παιδαγωγική επικοινωνία-σχέση με τους μαθητές, να διευθύνει την τάξη του, να ελέγχει τις δραστηριότητες των μαθητών, να χειρίζεται με επιδεξιότητα τα προβλήματα που ανακύπτουν, χωρίς να προκαλεί αναστάτωση στο κλίμα της τάξης και τελικά να χρησιμοποιεί ορθολογικά τον χρόνο, για να επωφελούνται, από άποψη εκπαιδευτική, οι μαθητές.
- Κάνει χρήση ποικίλων μεθόδων διδασκαλίας, ανάλογα με το θέμα.
- Ενεργοποιεί, προσελκύει, διεγείρει και διατηρεί σταθερό το ενδιαφέρον των μαθητών για τη μαθησιακή διαδικασία.
- Συμβάλλει στη δημιουργία θετικής αυτοαντίληψης για τους μαθητές.
- Έχει γνώση των ειδικών αναγκών και ιδιοτεροτήτων των μαθητών και μεριμνά για την ικανοποίησή τους.
- Χρησιμοποιεί την αξιολόγηση με γνώμονα το παιδαγωγικό της περιεχόμενο, την παροχή ανατροφοδότησης και έχει ως τελικό σκοπό τη βελτίωση των μαθητών.

- Συμβάλλει στην ενίσχυση της κριτικής και δημιουργικής σκέψης, ωφέλιμη για την αντιμετώπιση των ατομικών και κοινωνικών προβλημάτων της ζωής.
- Ενημερώνεται για τις εξελίξεις των επιστημών του αντικειμένου του, για να επιτελεί πιο αποτελεσματικά το εκπαιδευτικό του έργο.” (Τριλιανός, 1998· Παπανδρέου, 2002· Κωνσταντίνου, 2012)

Αναμφίβολα, τα συγκεκριμένα αποτελέσματα υπογραμμίζουν γενικά τον παιδαγωγικό και διδακτικό χαρακτήρα που πρέπει να έχει ένα σχολείο, και πιο συγκεκριμένα τις αυξημένες παιδαγωγικές και διδακτικές γνώσεις που έχει υποχρέωση να κατέχει ο εκπαιδευτικός για να διεκπεραιώσει αυτά τα ειδικά κατασκευασμένα και πολύπλοκα χαρακτηριστικά του ρόλου του.

Όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως, οι γενικοί και ειδικοί στόχοι των αναλυτικών προγραμμάτων, η διδακτέα ύλη, τα σχολικά εγχειρίδια κ.ο.κ., δεν προάγουν την υλοποίηση του ρόλου του εκπαιδευτικού ως διδασκάλου όσο αποτελεσματικά όσο θα επιθυμούσε ο ίδιος ο εκπαιδευτικός, αφού όλα τα παραπάνω είναι ήδη προκαθορισμένα και υπάρχει μικρός χώρος για τροποποιήσεις. “Ο ετεροκαθορισμός είναι σε τέτοιο βαθμό επιβαλλόμενος και δεσμευτικός, ώστε ο εκπαιδευτικός πρέπει να «απολογείται» στο τέλος του διδακτικού έτους, αν ολοκλήρωσε την προδιαγεγραμμένη και καθ’ όλα πληθωρική διδακτέα ύλη που προσφέρεται μέσα από τα διδακτικά βιβλία” (Engelhardt, 1982· Μαυρογιώργος, 1992· Φραγκουδάκη, 1993).

Έτσι, σύμφωνα με τις σχετικές διοικητικές ρυθμίσεις του Υπουργείου Παιδείας, “τα αναλυτικά προγράμματα αποτελούν «άρτιους οδηγούς» για την πραγματοποίηση του εκπαιδευτικού ρόλου και η διδακτέα ύλη είναι επιλεγμένη σύμφωνα με τον σκοπό του μαθήματος, σε κάθε επίπεδο, ανάλογη και σύμμετρη προς το ωρολόγιο πρόγραμμα και διαρθρωμένη «άρτια» σε επιμέρους ενότητες και θέματα. Επίσης, τα ωρολόγια προγράμματα πρέπει να συνταχθούν σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές του αναλυτικού προγράμματος και να ελεγχθούν από τις προϊστάμενες εκπαιδευτικές αρχές. Υπάρχει, δηλαδή, μια μεγάλη εξάρτηση των εκπαιδευτικών από τους «ειδικούς» της τεχνολογίας των αναλυτικών προγραμμάτων, των σχολικών βιβλίων και της διδακτικής, καθώς, επίσης, και κρατικός παρεμβατισμός και έλεγχος, έτσι ώστε η διδακτική πράξη

να έχει πάρει μια τυποποιημένη και γραφειοκρατική μορφή” (Engelhardt, 1982· Μαυρογιώργος, 1992· Φραγκουδάκη, 1993).

Κλείνοντας, όλα τα παραπάνω, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι, ένας ικανός εκπαιδευτικός δημιουργεί, συντονίζει και πραγματοποιεί συστηματικά τη διαδικασία διδασκαλίας. Με συστηματικό τρόπο διαλέγει και συντονίζει “τη διδακτέα ύλη, τις επιμέρους γνώσεις του και την επιλογή και χρήση της κατάλληλης διδακτικής μεθόδου” (Κωνσταντινίδης, 2015). Ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να εντάξει στη διδασκαλία του διάφορα διδακτικά υλικά και μεθόδους και να δίνει όσο το δυνατόν περισσότερες και ίσες ευκαιρίες για συμμετοχή προς σε όλους τους μαθητές του, ώστε να μπορέσουν να αποκτήσουν τη διδακτική ύλη, εκμεταλλευόμενος θετικά τους ρυθμούς του κάθε μαθητή του ξεχωριστά αλλά και τις ιδιαιτερότητές τους. “Ο ικανός εκπαιδευτικός γνωρίζει ότι ο ίδιος και μόνο αποτελεί τη βασική παράμετρο οργάνωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην τάξη του. Για τον λόγο αυτό στοχεύει πάντα στην αυτοβελτίωσή του και επικεντρώνεται στο μόνο πράγμα που μπορεί να ελέγξει: τις επιδόσεις του. Γνωρίζει, επίσης, ότι την ποιότητα ενός σχολείου την καθορίζουν οι άνθρωποι και όχι τα διδακτικά μοντέλα που ακολουθούνται και γενικά τα αντικείμενα” (Gordon, 1999· Whitaker, 2013).

Ο εκπαιδευτικός ως αξιολογητής.

Σε κάθε εκπαιδευτικό έχει ανατεθεί το «προσόν» του αξιολογητή μέσα από το οποία μπορεί να εκφράσει με αξιολογική βάση τις απόψεις του “σχετικά με το επίπεδο και την ποιότητα της επίδοσης του μαθητή” (Κωνσταντινίδης, 2015). Αυτό σημαίνει ότι με βάση αυτή την ιδιότητα του εκπαιδευτικού, ο δάσκαλος μπορεί να αξιολογεί τους μαθητές του σύμφωνα με τους στόχους που είναι προσανατολισμένοι για τους μαθητές αλλά και γενικότερα τους εκπαιδευτικούς στόχους των μαθημάτων, όπως αυτοί επισημαίνονται εκτενώς στο αναλυτικό πρόγραμμα. Έτσι, “σύμφωνα με το παιδαγωγικό περιεχόμενο και τους προσανατολισμούς της αξιολόγησης, ο εκπαιδευτικός οφείλει να ελέγχει την επίτευξη ή μη των στόχων μάθησης και να αξιολογεί συνολικά την εκπαιδευτική διαδικασία και να προβαίνει στη διάγνωση των ικανοτήτων, των δυνατοτήτων, των

ενδιαφερόντων, των αναγκών και των ελλείψεων του μαθητή. Παράλληλα, του παρέχεται η δυνατότητα να κρίνει και να διαπιστώνει ο ίδιος τα μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα των επιλογών και των πρακτικών που εφάρμοσε στην οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με άλλα λόγια, η αξιολόγηση, από παιδαγωγική σκοπιά, αποβλέπει, όσο πιο συστηματικά, έγκυρα, αξιόπιστα, αντικειμενικά και δίκαια γίνεται, να διαπιστώσει τη λειτουργικότητα και την αποτελεσματικότητα μιας μαθησιακής και γενικότερα εκπαιδευτικής δραστηριότητας, με βάση σαφή κριτήρια, κατάλληλες τεχνικές και συγκεκριμένους σκοπούς, με απώτερο στόχο τη συλλογή πληροφοριών για την ανατροφοδότηση και τη βελτίωσή της” (Κωνσταντίνου, 2000). Πριν προχωρήσουμε παρακάτω, θα πρέπει να επισημάνουμε πως αυτή η εφαρμογή της αξιολόγησης, για να φέρει τα επιθυμητά συμπεράσματα έχει ως προϋπόθεση την, όσο το δυνατόν πληρέστερη γνώση και κατάρτιση του εκπαιδευτικού σε θέματα αξιολόγησης.

Αυτή η εφαρμογή της αξιολόγησης οδηγεί τον εκπαιδευτικό ως αξιολογητή να προχωρήσει σε μια “αποτελεσματική χρήση της μεθοδολογίας που προβλέπεται για τον σκοπό αυτό, δηλαδή κατάλληλη χρήση κριτηρίων, τεχνικών, ερμηνειών και γενικότερα μέσω αξιολόγησης, προκειμένου η αξιολογική διαδικασία να αποκτήσει εγκυρότητα, αξιοπιστία και αντικειμενικότητα και επομένως να ενισχυθεί και διασφαλιστεί, στον υψηλότερο βαθμό, η αποδοχή της” (Κωνσταντινίδης, 2015). “Ο απώτερος παιδαγωγικός σκοπός της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι οι πληροφορίες, τις οποίες ο εκπαιδευτικός αντλεί από όλη αυτή την αξιολογική δραστηριότητα, να τον βοηθήσουν να λάβει τα ανάλογα ανατροφοδοτικά, υποστηρικτικά ή διορθωτικά παιδαγωγικά και διδακτικά μέτρα, που αφενός ενισχύουν και βελτιώνουν τη διαδικασία μάθησης και αφετέρου κινητοποιούν, ενισχύουν και ενθαρρύνουν γνωστικά, νοητικά και συναισθηματικά τον ίδιο τον μαθητή” (Κωνσταντίνου, 2000).

Όμως, όλη αυτή η διαδικασία της αξιολόγησης συμβαδίζει αναγκαστικά με ένα «καθήκον» του σχολείου, το οποίο αφορά την κατηγοριοποίηση των μαθητών, ως αποτέλεσμα της αξιολόγησης, στην ουσία μέσω της βαθμολόγησης και των γενικότερων επιδόσεων των μαθητών μέσα στη σχολική αίθουσα. Δηλαδή, οι μαθητές κατηγοριοποιούνται και ιεραρχούνται σε κλίμακες

βαθμολογίας, ανάλογα με τις προσπάθειες τους στην τάξη, οι οποίες δημιουργούνται από τους εκπαιδευτικούς των τάξεων.

Σύμφωνα με την παρούσα σχολική πραγματικότητα, ο εκπαιδευτικός ως αξιολογητής ωθείται περισσότερο στο να κινείται προς τη μεριά της ολοκλήρωσης των κοινωνικοοικονομικών στόχων και απαιτήσεων. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού ως αξιολογητή έχει μια πολύ προκαθορισμένη και ίσως προβλέψιμη μορφή, αναφορικά με τους τρόπους εξέτασης, βαθμολόγησης και της κατανομής των μαθητών στις καθορισμένες κλίμακες βαθμολογίας, τις οποίες, δυστυχώς, χρησιμοποιεί κάθε εκπαιδευτικός, πλέον, για αξιολογικούς σκοπούς.

Ο εκπαιδευτικός ως επόπτης.

Σύμφωνα με το τελευταίο προφίλ του εκπαιδευτικού που εντάσσεται στο ευρύτερο προφίλ του εκπαιδευτικού ως επαγγελματία παιδαγωγού, ο εκπαιδευτικός έχει ως ευθύνη την “εποπτεία και φύλαξη του μαθητή, που συμβάλλει στην προστασία της σωματικής ακεραιότητας, της ασφάλειας και της υγείας του, καθώς και στην αξιοπρεπή διαβίωσή του στο σχολείο” (Κωνσταντινίδης, 2015). Επιπρόσθετα, ο διαχωρισμός του παιδιού από το οικογενειακό περιβάλλον έχει ως αποτέλεσμα η οικογένεια να «γλιτώνει» από το καθήκον να ασκήσει το ρόλο του «επόπτη» και του «παιδαγωγού» για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Ο διαχωρισμός, όμως, αυτός δημιουργούσε προβλήματα στην οικογένεια και ειδικότερα στα μικρά παιδιά. Το σχολείο/νηπιαγωγείο όπου φοιτούν τα μικρά παιδιά ξεκινά νωρίς τη λειτουργία του, και σε αρκετές περιπτώσεις αρκετά νωρίτερα από τις δουλειές των γονέων, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πρόβλημα φύλαξης των παιδιών εκείνη την ώρα αλλά και κατά το τέλος της σχολικής μέρας, αφού αρκετές δουλειές των γονέων δεν τελειώνουν πριν τη λήξη της σχολικής μέρας. Το πρόβλημα αυτό, ως επί το πλείστον, έχει λυθεί με τη λειτουργία του Ολοήμερου.

Ένα επιμέρους θέμα που πρέπει να θιχτεί είναι κατά πόσο ο εκπαιδευτικός μέσω το προφίλ του επόπτη, συνεισφέρει στην “ασφαλή και αξιοπρεπή διαβίωση του μαθητή στο σχολείο.

Με ποιο τρόπο, δηλαδή, οργανώνει την επιτήρηση των μαθητών μέσα στην τάξη, στους διαδρόμους, το προαύλιο και γενικά στους κοινόχρηστους χώρους του σχολείου και σε ποιο βαθμό μετουσιώνει με παιδαγωγικά αποδοτικό τρόπο τον συγκεκριμένο του ρόλο, προς όφελος της αρμονικής επικοινωνίας και συνεργασίας με το μαθητή” (Κωνσταντινίδης, 2015).

Ο εκπαιδευτικός ως δημόσιος υπάλληλος.

Πέρα, όμως, από τα προφίλ που προηγήθηκαν, τα οποία εντάσσονται στον όρο του επαγγελματία παιδαγωγού, ο εκπαιδευτικός κατέχει και ένα ακόμα προφίλ, το οποίο ξεκινά τη στιγμή που διορίζεται στο εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτό είναι το προφίλ του δημοσίου υπαλλήλου. Με την ιδιότητα που του προσάπτεται με το διορισμό του, “ο εκπαιδευτικός εντάσσεται στην κατηγορία των δημοσίων-κρατικών υπαλλήλων και με την έννοια αυτή υπόκειται στη διοικητική νομοθεσία και ιεραρχία που σημαίνει ότι η επαγγελματική συμπεριφορά του προσδιορίζεται και εκ των πραγμάτων υπάγεται στο διοικητικό-δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα και τη σχολική νομοθεσία” (Κωνσταντινίδης, 2015). Σε νομικό πλαίσιο, καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του εκάστοτε εκπαιδευτικού και ορίζονται οι προσδοκίες που σχετίζονται με το ρόλο του.

Σχετικά με τη νομοθεσία που ισχύει για τα σχολικά περιβάλλοντα, ο εκπαιδευτικός «δεσμεύεται», “από τους σχολικούς κανονισμούς, οι οποίοι υπαγορεύουν τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται και λειτουργεί η σχολική μονάδα και κοινότητα. Στους σχολικούς κανονισμούς ορίζονται οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των μαθητών και των εκπαιδευτικών και το πλαίσιο συμπεριφοράς που πρέπει να διέπει τις σχέσεις τους. Στα αναλυτικά προγράμματα αναφέρονται τα μαθήματα που διδάσκεται κάθε τάξη, η έκταση της διδακτέας ύλης για κάθε σχολικό έτος, οι ώρες που αντιστοιχούν σε κάθε μάθημα και γενικότερα οι σκοποί του σχολείου. Με τον ίδιο τρόπο ορίζονται τα ωρολόγια προγράμματα, η έναρξη και η λήξη των μαθημάτων και οι ενδιάμεσες διακοπές ή αργίες. Με τις εγκυκλίους και τα προεδρικά διατάγματα ορίζονται, επίσης, οι εξετάσεις

την μαθητών και ό,τι έχει σχέση με την προαγωγή, την απόλυση και συνολικά τη φοίτησή τους, καθώς και άλλες ρυθμίσεις που αφορούν τον ρόλο του σχολείου, του εκπαιδευτικού και του μαθητή” (Spanhel, 1980· Πυργιωτάκης, 1992).

Τέλος, ο έλεγχος για το αν πραγματοποιείται αποτελεσματικά ο ρόλος το εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη έχει αναλάβει η σχολική διοίκηση, δηλαδή “ο/η διευθυντής/ντρια και ο/η υποδιευθυντής/ντρια του σχολείου, ο διευθυντής εκπαίδευσης, ο σχολικός σύμβουλος και ο περιφερειακός διευθυντής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης” (Κωνσταντινίδης, 2015). Ο έλεγχος από τη διοίκηση του σχολείου προς τον εκπαιδευτικό μπορεί να πραγματοποιηθεί με επισκέψεις στην αίθουσα του κάθε εκπαιδευτικού, “με τη μορφή υπηρεσιακών εκθέσεων και αξιολογικών και υπηρεσιακών κρίσεων” (Κωνσταντινίδης, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Διεθνείς έρευνες για τον αποτελεσματικό εκπαιδευτικό

Οι εκπαιδευτικοί παίζουν σημαντικό ρόλο στη θετική αλληλεπίδραση με τους μαθητές με τον τρόπο που παρουσιάζονται στους μαθητές. Για την παρουσίασή τους, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν στο μυαλό τους τις προηγούμενες εμπειρίες των μαθητών από το Νηπιαγωγείο μέχρι και το Λύκειο και να ευθυγραμμίσουν την συμπεριφορά τους με την ήδη υπάρχουσα κουλτούρα η οποία διαμορφώνει τη σχέση μεταξύ του εκπαιδευτικού και του μαθητή, αλλά και μεταξύ του ενήλικα και του παιδιού σε μια δοσμένη κοινωνία στην οποία ζει και ενεργεί (Hargreaves, 1995). Το ποια χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού θεωρούν οι μαθητές θετικά και ποια χαρακτηριστικά παράγουν περισσότερα είναι ερωτήσεις τις οποίες θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να ερευνά συνεχώς στην προσπάθειά του να ικανοποιεί τις ανάγκες των μαθητών του και να είναι αποδεκτός από αυτούς, δημιουργώντας μια συναισθηματικά θετική και ακαδημαϊκά παραγωγική ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη (Koutsoulis, 2003).

Η συμπεριφορά του εκπαιδευτικού θα πρέπει να είναι σε ισορροπία μεταξύ των δύο άκρων των χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς του. Για παράδειγμα, ένας εκπαιδευτικός μπορεί να θεωρείται φιλικός ή χαλαρός και η λεπτή γραμμή που διαχωρίζει τις δύο διαστάσεις της φιλικότητας του εκπαιδευτικού είναι κάτι το οποίο ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ορίσει, χωρίς, όμως, να δημιουργηθεί ο κίνδυνος να παρερμηνευθεί η συμπεριφορά του από τους μαθητές του. Αυτή η γραμμή μεταφέρεται από πολιτισμό σε πολιτισμό και από εποχή σε εποχή σε συνδυασμό με την κουλτούρα της οικογένειας του κάθε μαθητή, καθώς, επίσης, και τους στόχους του κάθε μαθητή (Wilson & Wilson, 1992), τη σύσταση της τάξης (Burns & Mason, 2002), της κουλτούρας της (Hargreaves, 1995) και πολλούς άλλους παράγοντες για τους οποίους ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι ενήμερος. Ο δάσκαλος ακροβατεί μεταξύ των αντιθετικών διαστάσεων του κάθε χαρακτηριστικού σε μια προσπάθειά του να μην επιτρέψει στους μαθητές του να παρερμηνεύσουν τη συμπεριφορά του (Koutsoulis, 2003).

Πολλοί λόγιοι υποστηρίζουν ότι ο δάσκαλος δεν θα πρέπει να “φοβάται” να είναι φιλικός με τους μαθητές του σε μια προσπάθειά του να κάνει τους μαθητές να δεσμευτούν να συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία (Xohellis, 1997; Monganett, 1995). Είναι σημαντικό για το δάσκαλο να είναι πιο κοντά στο μαθητή και να δείχνει ενδιαφέρον για το δικό του/της προσωπικό συναισθηματικό κόσμο (Foote, Vermette, Wisniewski, Angello & Pegano, 2000). Φυσικά, ο ορισμός για κάθε χαρακτηριστικό του δασκάλου παραμένει ανοιχτό προς ερμηνεία από τους μαθητές και είναι ευάλωτο στους πολιτιστικούς ορισμούς κάθε ομάδας μαθητών (Koutsoulis, 2003).

Ένα ακόμα σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ο βοηθητικός εκπαιδευτικός. Η βοήθεια του εκπαιδευτικού μπορεί να ξεκινήσει από υποστήριξη όταν οι μαθητές κάνουν τις ατομικές τους εργασίες και αφήνοντάς τους να βρουν τη λύση μόνοι τους και η βοήθεια μπορεί να συνεχίσει στο να παρέχουν οι εκπαιδευτικοί στους μαθητές έτοιμες απαντήσεις. Ο ενθουσιασμός του εκπαιδευτικού είναι επίσης μια μεταβλητή η οποία φαίνεται ότι είναι πολύ σημαντική ώστε δημιουργεί εξαιρετική διδασκαλία (Check, 1999). Όπως το έθεσαν οι Patrick, Hilsey and Kempner (2000), "όταν ένας εκπαιδευτικός δείχνει μεγαλύτερα αποτελέσματα ενθουσιασμού οι μαθητές είναι πιθανότερο να ενδιαφέρονται περισσότερο, να είναι πιο ενεργητικοί, περίεργοι και ενθουσιασμένοι για τη μάθηση". Ο Neil (1991) υπέδειξε ότι εξαιτίας του γεγονότος ότι η μάθηση είναι μια εθελοντική πράξη, η δουλειά του εκπαιδευτικού να “πουλάει” ιδέες στους μαθητές είναι πολύ δύσκολη εάν δεν μπορεί να “πουλήσει” αυτές τις ιδέες με έναν ενδιαφέρον τρόπο. Επομένως, όταν ο εκπαιδευτικός δείχνει ενθουσιασμό για το θέμα του/της, πείθει τους μαθητές ότι το θέμα είναι πολύ σημαντικό. Ο ενθουσιασμός κοινοποιείται στους μαθητές με πολλές μη λεκτικές υποδείξεις και τους ενημερώνει για το πόσο αρέσει ή όχι στους εκπαιδευτικούς αυτό που κάνουν, εάν είναι ευχαριστημένοι με αυτούς κλπ. (Koutsoulis, 2003).

Το να είσαι δίκαιος και μη επικριτικός είναι επίσης ένα πολύ σημαντικό χαρακτηριστικό του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού (Blackledge & Hunt, 1995; Xohellis, 1997). Οι εκπαιδευτικοί

βρίσκονται κάτω από συνεχή έλεγχο από τους μαθητές τους αφού οι δεύτεροι περιμένουν από τους εκπαιδευτικούς τους να είναι το παράδειγμα προς μίμηση αυτού που διδάσκουν. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό το οποίο έχει μελετηθεί διεξοδικά είναι ο δημοκρατικός εκπαιδευτικός εναντίων του αυταρχικού εκπαιδευτικού, γεγονός που στις μέρες μας το να είναι ο εκπαιδευτικός δημοκρατικός είναι μη διαπραγματεύσιμο ακόμα και αν ο ορισμός του δημοκρατικού αλλάζει συνεχώς. Ακόμα και αν δεν υπάρχουν τεράστιες διαφορές στα επιτεύγματα των μαθητών μεταξύ του δημοκρατικού και του αυταρχικού εκπαιδευτικού, υποστηρίζεται ότι ο δημοκρατικός εκπαιδευτικός παρέχει στους μαθητές θετικές στάσεις απέναντι τη μάθηση (Kubow & Kinney, 2000).

Το τι κάνει έναν εκπαιδευτικό αποτελεσματικό αποτελούσε και αποτελεί θέμα κύριας σημασίας για πολλούς λόγιους που ασχολούνται με την εκπαίδευση. Το 1957, ζητήθηκε από διευθυντές γυμνασίων στη Νέα Υόρκη να προτείνουν αποτελεσματικούς εκπαιδευτικούς ακαδημαϊκών μαθημάτων. Οι πιο συχνά αναφερόμενες ιδιότητες ήταν: η τέλεια γνώση θέματος-ύλης, τα κίνητρα, η αφοσίωση, η συνεργασία, το χιούμορ, η δημιουργικότητα, η αποτελεσματικότητα, ο έλεγχος, η πειθαρχία, τα σπάνια, η προθυμία για αναφορές, οι μέθοδοι και η γενναιοδωρία στην προσφορά του ατομικού χρόνου προς τους μαθητές (Calabria, 1960). Η αποτελεσματικότητα στη διδασκαλία αναφέρθηκε ότι ήταν άμεσα συνδεδεμένη με την κυριαρχία πάνω στις θεματικές των μαθημάτων σε επιλεγμένα διδακτικά πεδία. Επιπροσθέτως, μια μακροχρόνια μαθητεία στη διδακτική ενός ακαδημαϊκού πεδίου θεωρούνταν απαραίτητο προαπαιτούμενο για την αποτελεσματικότητα.

Ο Feldman (1976) ανέλυσε εβδομήντα δύο μελέτες οι οποίες αναφερόταν σε χαρακτηριστικά που ανέφεραν φοιτητές πανεπιστημίων τα οποία συνδέονταν με ιδανικούς εκπαιδευτικούς και εξίσου σημαντικά σε μια αποτελεσματική διδασκαλία. Δια μέσου αυτής της τεράστιας έρευνας, ο Feldman βρήκε τα ακόλουθα χαρακτηριστικά τα οποία σχετίζονταν με συνέπεια με τους ανώτερους, διδακτικά, καθηγητές πανεπιστημίου ή με τη διδασκαλία: η διέγερση

του ενδιαφέροντος των μαθητευόμενων, το να είσαι ξεκάθαρος και κατανοητός, το να είσαι γνώστης των θεμάτων των μαθημάτων, να είσαι προετοιμασμένος και οργανωμένος για το μάθημα και να έχεις ενθουσιασμό για το θέμα του μαθήματος και τη διδασκαλία. Η φιλικότητα, η βοήθεια και η δεκτικότητα των απόψεων των άλλων ήταν χαρακτηριστικά τα οποία οι μαθητές ανέφεραν ότι προτιμούσαν στους εκπαιδευτικούς ειδικότερα όταν περιέγραφαν ελεύθερα τον ιδανικό ή καλύτερό τους δάσκαλο.

Σε μια νεότερη μελέτη, ο Feldman (1988) εξέτασε τριάντα μία μελέτες όπου σε καθεμία από αυτές μαθητές και προσωπικό είχαν συγκεκριμενοποιήσει τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά τα οποία θεωρούσαν ιδιαίτερα σημαντικά για την καλή διδακτική και για τις αποτελεσματικές οδηγίες. Οι μαθητές έδωσαν περισσότερη προσοχή, σε σχέση με το προσωπικό, στο να είναι ενδιαφέροντες οι εκπαιδευτικοί, να έχουν καλές ικανότητες εξ'ολοκλήρου και να είναι διαθέσιμοι και βοηθητικοί. Έδωσαν, επίσης, έμφαση στα αποτελέσματα των οδηγιών περισσότερο σε σύγκριση με το προσωπικό. Το προσωπικό έδωσε περισσότερο προσοχή, σε σχέση με τους μαθητές, στο να προκαλούν οι εκπαιδευτικοί διανοητικά τους μαθητές τους, να παρακινούν τους μαθητές και να θέτουν υψηλούς στόχους για αυτούς και να ενθαρρύνουν την αυτοδιαχειριζόμενη μάθηση. (Homa Babai Shishavan & Karim Sadeghi, 2009)

Κάποια στοιχεία μπορούν να συλλεχθούν και από προηγούμενες έρευνες σχετικά με τις ιδιότητες ενός καλού και αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Η Pettis (1997), αναγνώρισε τρία κύρια χαρακτηριστικά για έναν επαγγελματία εκπαιδευτικό. Σύμφωνα με αυτή, ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός, πρώτα, θα πρέπει να έχει αρχές και γνώσεις εκτός από να έχει ικανότητες. Δεύτερον, οι επαγγελματικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού πρέπει να αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου και να αναπτυχθούν κατά τη διάρκεια του/της διδασκαλίας του/της. Τρίτον, ένας εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι προσωπικά δεσμευμένος στην επαγγελματική του ανάπτυξη.

Οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί έχουν περιγραφεί στην λογοτεχνία ως έχοντας όχι μόνο σπουδαία επάρκεια σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, αλλά και ένα σύνολο από προσωπικές ιδιότητες όπως η ευαισθησία, η ζεστασιά και η ανοχή (Vadillio, 1999). Σε μία έρευνα των χαρακτηριστικών των καλών εκπαιδευτικών, ο Brosh (1996) βρήκε ότι τα επιθυμητά χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού ήταν: να έχει γνώσεις και καλή γνώση της κύριας γλώσσας, να είναι ικανός να οργανώνει, να εξηγεί και να επεξηγεί καθώς και να διεγείρει και να διατηρεί το ενδιαφέρον και τα κίνητρα μεταξύ των μαθητών, να είναι δίκαιος προς τους μαθητές με το να μη είναι μεροληπτικός ούτε προκατειλημμένος και να είναι διαθέσιμος για τους μαθητές. Και οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές θεώρησαν τη γνώση της γλώσσας και την ικανότητα διδασκαλίας ως τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά τα οποία απαιτείται να διακατέχουν τον εκπαιδευτικό. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί έδωσαν περισσότερη βαρύτητα σε αντικείμενα σχετικά με την ανάπτυξη των κινήτρων και στον ερευνητικό προσανατολισμό, ενώ οι μαθητές μέτρησαν δίκαια, αντικείμενα σχετικά με τη συμπεριφορά του εκπαιδευτικού προς τους μαθητές και σχετικά με το να κάνουν τα μαθήματα πιο ενδιαφέροντα σε σύγκριση με τις ιδέες των εκπαιδευτικών πάνω σε αυτά τα θέματα. (Homa Babai Shishavan & Karim Sadeghi, 2009)

Πρόσφατα διεξήχθη έρευνα για την ανάπτυξη προτύπων στην προετοιμασία των Εκπαιδευτικών Ξένων Γλωσσών στην Κροατία (Kalebic, 2005). Ως αποτέλεσμα, η κατοχή δεκατεσσάρων δεξιοτήτων αναφέρθηκε ότι χρειάζονται οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί ξένων γλωσσών. Αυτά τα χαρακτηριστικά τα οποία αναφέρθηκαν ότι ήταν πολύτιμα για έναν αρχάριο εκπαιδευτικό ήταν: γλωσσική και επικοινωνιακή ικανότητα, επικοινωνία και ικανότητες παρουσίασης, η ικανότητα να δίνει κίνητρα στους μαθητές να μάθουν, η ικανότητα να επιλέγει αρμόζουσες πρακτικές διδασκαλίας, η ικανότητα να αντιμετωπίζει απρόβλεπτες καταστάσεις και να διατηρεί την πειθαρχία, η ικανότητα να προγραμματίζει ένα μάθημα, η ικανότητα να οργανώνει μαθησιακές δραστηριότητες, η ικανότητα για παιδαγωγική δράση, η ικανότητα να δημιουργεί μια φιλική ατμόσφαιρα στην τάξη, η ικανότητα να απαντά στις ικανότητες των μαθητευόμενων και στις

ανάγκες τους (ευελιξία), η γνώση διδακτικών στρατηγικών, γνώσεις πάνω στον πολιτισμό και τη λογοτεχνία της κύριας γλώσσας, ικανότητα να αξιολογεί τη γλωσσική γνώση/ικανότητα του μαθητή και γνώση των μεθόδων και των θεωρητικών εννοιών στη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας (Kalebic, 2005).

Και τέλος, οι Park and Lee (2006) διερεύνησαν τα χαρακτηριστικά αποτελεσματικών εκπαιδευτικών Ξένης Γλώσσας όπως γίνονται αντιληπτά από εκπαιδευτικούς και μαθητές σε Λύκεια στην Κορέα, με ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς το οποίο αποτελούνταν από τρεις κατηγορίες: η ευχέρεια στα Αγγλικά, η παιδαγωγική γνώση και οι κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες. Τα ευρήματά τους έδειξαν ότι οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τα χαρακτηριστικά τα οποία είναι σημαντικά να έχει ένας εκπαιδευτικός Ξένης Γλώσσας διέφεραν σημαντικά από αυτά που ανέφεραν οι μαθητές και στις τρεις κατηγορίες, με τους εκπαιδευτικούς να βάζουν στο ψηλότερο βάθρο την ευχέρεια στην Αγγλική γλώσσα και οι μαθητές να βάζουν την παιδαγωγική γνώση πρώτη.

Αναμφισβήτητα, οι μαθητές είναι τα σημαντικότερα άτομα για τα οποία οι εκπαιδευτικοί μπορούν να φροντίσουν (δεδομένου ότι χωρίς τους μαθητές, δεν θα υπήρχαν εκπαιδευτικοί), και η κατανόηση των προσδοκιών τους ως προς το ποιος είναι καλός δάσκαλος, θα βοηθήσει φυσικά τους δασκάλους να ξανασκεφτούν τις τεχνικές που χρησιμοποιούν για τη διδασκαλία, ειδικά αν οι απόψεις των μαθητών δείχνουν στους εκπαιδευτικούς ότι κάθε μαθητής είναι ένας μοναδικός άνθρωπος με τις μοναδικές του συμπάθειες, αντιπάθειες, προτιμήσεις και μαθησιακά στυλ. Ως εκ τούτου, οι ιδέες και οι απόψεις των μαθητών θα βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να ανταποκριθούν καλύτερα στις προσδοκίες των πιο σημαντικών φορέων που συμμετέχουν σε μια διαδικασία διδασκαλίας-μάθησης (Sadeghi and Babai, 2009).

Σε μια έρευνα, ο Walker (2008) προσδιορίζει δώδεκα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού που χρειάζονται για να συμπεριφέρονται κατάλληλα οι μαθητές και να αποκτήσουν τις πληροφορίες που λαμβάνουν. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι: η προετοιμασία, η θετική στάση, οι υψηλές προσδοκίες, η δημιουργικότητα, η δικαιοσύνη η προσωπική πινελιά, η ανάπτυξη ενός συναισθήματος ότι ανήκουν, η αποδοχή των λαθών, το χιούμορ, ο σεβασμός προς τους μαθητές, η συγχώρεση στάσεων και η συμπόνια. Οι Burden και Bird (Hunt, Wiseman & Touzel, 2009) προτείνουν ότι “τα πιο απαραίτητα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού μπορεί να χωριστούν σε τρεις οργανωτικές κατηγορίες γνώσης, δεξιοτήτων και διαθέσεων”. Ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός είναι αυτός ο οποίος κάνει τα πράγματα σωστά. Οργανώνουν το μάθημά τους, προετοιμάζουν το μαθησιακό περιβάλλον, πραγματοποιούν τις σωστές εισαγωγές μαθήματος, κάνουν ερωτήσεις και χρησιμοποιούν καθοδηγητικό υλικό μέσων. Η αποτελεσματικότητα στη διδασκαλία είναι κάτι πολύ περισσότερο από το να κάνεις τα πράγματα σωστά. Ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός “αγγίζει” τις ζωές των μαθητών.

Ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός είναι το αποτέλεσμα τριών συστατικών: της ικανότητας, της προσωπικότητας και της γνώσης (Anderson, 2009). Είναι πολύ σημαντικό σαν εκπαιδευτικός να αναπτύσσεσαι, να γίνεις αποτελεσματικός στη δουλειά στην οποία η ανεπάρκεια έχει πολλά μειονεκτήματα. Η συμπεριφορά ενός ανεπαρκή εκπαιδευτικού έχει βλαπτική επίδραση στη δουλειά των άλλων και επίσης βλάπτει τη φήμη του σχολείου (Jones, Jenkin & Lord, 2006). Είναι, τέλος, σημαντικό να ξέρουμε τι παρακινεί τους μαθητές, σε τι τους ωθεί η συμπεριφορά του εκπαιδευτικού να μάθουν. Οι Stronge και Tucker (Holland, 2003) επισήμαναν πως μαθητές οι οποίοι είχαν αποτελεσματικούς εκπαιδευτικούς για τρία συνεχόμενα χρόνια, είχαν 60 τοις εκατό περισσότερη επιτυχία σε σχέση με τους λιγότερο τυχερούς μαθητές οι οποίοι είχαν συνεχώς ανεπαρκείς εκπαιδευτικούς. Ένας ανεπαρκής εκπαιδευτικός μπορεί να καταστρέψει τις πιθανότητες ενός παιδιού για επιτυχία στο σχολείο (Holland, 2003).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : Ερευνητικό μέρος

Αφετηρία

Με βάση τη θεωρία που προηγήθηκε, γίνεται φανερό ότι ο εκπαιδευτικός είναι το σημαντικότερο πρόσωπο, εντός του σχολικού περιβάλλοντος, στην εκπαιδευτική και μαθησιακή διαδικασία των μαθητών. Αυτό συμπεριλαμβάνει ατομική προσοχή και αφιέρωση χρόνου κατά τη διάρκεια του μαθήματος, αλλά και τη διάρκεια των διαλειμμάτων, αφού ο κάθε μαθητής και η προσωπικότητά του είναι μοναδικοί και απαιτούν συγκεκριμένη φροντίδα. Αυτό, επίσης, συνεπάγεται, ότι και ο εκπαιδευτικός είναι φρόνιμο να διακατέχεται από ποικίλα προφίλ/χαρακτηριστικά με σκοπό να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις του κάθε μαθητή ατομικά τα οποία θα είχε ενδιαφέρον να διερευνηθούν καθώς υπάρχει έλλειμμα ανάλογων ελληνικών ερευνών

Στόχος και σκοπός της έρευνας

Σκοπός της έρευνας ήταν η καταγραφή των απόψεων φοιτητών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας σχετικά με τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός. Ο στόχος αυτής της έρευνας είναι να εξετάσει τα χαρακτηριστικά του δασκάλου, τα οποία οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί θεωρούν πιο σημαντικά και καθορίζουν τον αποτελεσματικό δάσκαλο.

Μεθοδολογία έρευνας

Για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν το ανώνυμο γραπτό ερωτηματολόγιο. Η επιλογή αυτή βασίστηκε στο γεγονός ότι η μέθοδος του ερωτηματολογίου αφορά στη συλλογή ποσοτικών δεδομένων ορίζοντάς το ως το καταλληλότερο εργαλείο. Η δημιουργία του ερωτηματολογίου αλλά και η συλλογή δεδομένων είχε μικρό έως μηδενικό κόστος, τα αποτελέσματα της έρευνας είναι ασφαλέστερα και ειλικρινή, μέσω της

ανωνυμίας του ερωτηματολογίου, γεγονός που δείχνει ότι αυτά θα συμβάλλουν θετικά στην έρευνα.

Το δείγμα της έρευνας

Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 105 φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2019. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 40 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να επιλέξουν το κατά πόσο συμφωνούν ή διαφωνούν (1=λίγο σημαντικό, 2=αρκετά σημαντικό, 3=πολύ σημαντικό) με τις ερωτήσεις σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να διακατέχουν έναν αποτελεσματικό εκπαιδευτικό αλλά και να κατηγοριοποιήσουν σε μια ξεχωριστή στήλη αν θεωρούν τα χαρακτηριστικά αυτά γνωστικές ή διαπροσωπικές δεξιότητες.

Η ανάλυση και η επεξεργασία των στατιστικών δεδομένων έγινε με το πρόγραμμα SPSS και χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι περιγραφικής παρουσίασης των αριθμητικών δεδομένων που αφορούσαν τον υπολογισμό των μέσων όρων (Μ.Ο.) των μεταβλητών. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως πραγματοποιήθηκε έλεγχος της αξιοπιστίας των δεδομένων. Για να διερευνηθεί η εσωτερική αξιοπιστία των 40 δηλώσεων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης Cronbach's Alpha. Η συνολική τιμή του δείκτη ήταν 0.893, ο οποίος κρίνεται πολύ ικανοποιητικός ($\alpha=0.70$).

Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας

Παρακάτω παρατίθενται τα αποτελέσματα, όσον αφορά τα χαρακτηριστικά που θεωρούν οι φοιτητές ότι πρέπει να έχει ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός και τους μέσους όρους τους σε μορφή πίνακα.

Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά, μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις και αριθμός μαθητών που απάντησαν στην κάθε ερώτηση

Χαρακτηριστικά	Μ.Ο. (μέσος όρος)	Τ.Α. (τυπικές αποκλίσεις)	N (αριθμός φοιτητών που απάντησαν)
1. γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του	2,96	.192	105
2. έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές του.	1,74	.589	105
3. κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση	2,88	.331	105
4. είναι ειλικρινής και έντιμος	2,90	.338	105
5. είναι δυναμικός	2,57	.535	104
6. επιδεικνύει τις κατάλληλες δεξιότητες λήψης αποφάσεων	2,50	.557	104
7. έχει όραμα	2,57	.587	104
8. είναι κατάλληλα προετοιμασμένος	2,92	.268	104
9. είναι έμπιστος	2,86	.352	105
10. αναστοχάζεται για ό,τι κάνει	2,64	.558	101
11. είναι αξιόπιστος	2,82	.390	103
12. έχει υπομονή	2,87	.342	105
13. είναι υποστηρικτικός	2,94	.234	104
14. είναι δίκαιος	2,95	.215	104

15. είναι καλός ακροατής	2,78	.460	105
16. είναι προσιτός	2,70	.479	105
17. μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν	2,15	.692	103
18. είναι επικοινωνιακός	2,84	.370	105
19. αγαπά τα παιδιά και το δείχνει	2,81	.418	105
20. αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες	2,51	.592	103
21. είναι συνεργατικός	2,79	.432	105
22. παραδέχεται τα λάθη του	2,72	.530	104
23. είναι διασκεδαστικός	2,47	.606	105
24. έχει χιούμορ	2,27	.595	104
25. διατηρεί την τάξη και την ηρεμία στη διάρκεια του μαθήματος	2,85	.363	104
26. έχει επιμονή και είναι συνεπής	2,80	.402	105
27. δεν αφήνει τίποτα στη τύχη	2,35	.588	105
28. είναι ευπροσάρμοστος	2,61	.563	105
29. είναι έμπειρος στη διδασκαλία	2,21	.746	104
30. δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές	2,89	.320	105

31. έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία	2,30	.649	105
32. εμπιστεύεται το ένστικτό του	2,00	.693	105
33. έχει επαγγελματική εμφάνιση	1,90	.678	105
34. έχει ηγετικές ικανότητες	1,88	.689	105
35. έχει ομαδικό πνεύμα	2,79	.409	105
36. δημιουργεί καλές σχέσεις με τους γονείς	2,68	.528	105
37. συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης	2,38	.643	103
38. είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης	2,52	.622	105
39. διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση	2,86	.378	105
40. δεν απουσιάζει τακτικά από το σχολείο	2,68	.528	105

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1, οι μέσοι όροι σε όλα σχεδόν τα χαρακτηριστικά είναι πολύ κοντά στο 3, γεγονός που δηλώνει, ότι οι φοιτητές θεωρούν όλα αυτά τα χαρακτηριστικά πολύ σημαντικά για έναν εκπαιδευτικό ο οποίος θέλει να θεωρείται αποτελεσματικός. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 1, τα 10 χαρακτηριστικά τα οποία είναι πολύ σημαντικό να κατέχει ένας εκπαιδευτικός για να χαρακτηριστεί ως αποτελεσματικός, σύμφωνα με τους φοιτητές, και τα οποία έχουν τους υψηλότερους μέσους όρους είναι: να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών

του, να είναι δίκαιος, να είναι υποστηρικτικός, να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος, να είναι ειλικρινής και έντιμος, να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του, να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση, να έχει υπομονή, να διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση και να είναι έμπιστος.

Αρκετής σημαντικότητας είναι τα εξής χαρακτηριστικά: να διατηρεί την τάξη ήρεμη στη διάρκεια του μαθήματος, να είναι επικοινωνιακός, να είναι αξιόπιστος, να αγαπά τα παιδιά και να το δείχνει, να έχει επιμονή και να είναι συνεπής, να έχει ομαδικά πνεύμα, να είναι συνεργατικός, να είναι καλός ακροατής, να παραδέχεται τα λάθη του, να είναι προσιτός, να δημιουργεί καλές σχέσεις με τους γονείς, να μην απουσιάζει τακτικά από το σχολείο, να αναστοχάζεται ό,τι κάνει, να είναι ευπροσάρμοστος, να έχει όραμα, να είναι δυναμικός, να είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης, να αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες, να επιδεικνύει τις κατάλληλες δεξιότητες λήψης αποφάσεων και να είναι διασκεδαστικός.

Τέλος, μικρή σημαντικότητα φαίνεται να έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: να συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης, να μην αφήνει τίποτα στην τύχη, να έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία, να έχει χιούμορ, να είναι έμπειρος, να μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα να επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν, να εμπιστεύεται το ένστικτό του, να έχει επαγγελματική εμφάνιση, να έχει ηγετικές ικανότητες και να έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές του. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται τα παραπάνω χαρακτηριστικά από το πιο σημαντικό προς το λιγότερο σημαντικό μαζί με τους Μέσους Όρους τους.

Πίνακας 2: Χαρακτηριστικά σε φθίνουσα μορφή (από το πιο σημαντικό στο λιγότερο σημαντικό)

Χαρακτηριστικά	Μ.Ο. (μέσος όρος)	Τ.Α. (τυπικές αποκλίσεις)	N (αριθμός φοιτητών που απάντησαν)
-----------------------	--------------------------	----------------------------------	---

1. να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του	2,96	.192	105
14. να είναι δίκαιος	2,95	.215	104
13. να είναι υποστηρικτικός	2,94	.234	104
8. να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος	2,92	.268	104
4 να είναι ειλικρινής και έντιμος	2,90	.338	105
30. να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του	2,89	.320	105
3. να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση	2,88	.331	105
12. να έχει υπομονή	2,87	.342	105
39. να διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση	2,86	.378	105
9. να είναι έμπιστος	2,86	.352	105
25. να διατηρεί την τάξη ήρεμη στη διάρκεια του μαθήματος	2,85	.363	104
18. να είναι επικοινωνιακός	2,84	.370	105

11. να είναι αξιόπιστος	2,82	.390	103
19. να αγαπά τα παιδιά και να το δείχνει	2,81	.418	105
26. να έχει επιμονή και να είναι συνεπής	2,80	.402	105
35. να έχει ομαδικό πνεύμα	2,79	.409	105
21. να είναι συνεργατικός	2,79	.432	105
15. να είναι καλός ακροατής	2,78	.460	105
22. να παραδέχεται τα λάθη του	2,72	.530	104
16. να είναι προσιτός	2,70	.479	105
36. να δημιουργεί καλές σχέσεις με τους γονείς	2,68	.528	105
40. να μην απουσιάζει τακτικά από το σχολείο	2,68	.528	105
10. να αναστοχάζεται για ό,τι κάνει	2,64	.558	101
28. να είναι ευπροσάρμοστος	2,61	.563	105
7. να έχει όραμα	2,57	.587	104

5. να είναι δυναμικός	2,57	.535	104
38. να είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης	2,52	.622	105
20. να αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες	2,51	.592	103
6. να επιδεικνύει τις κατάλληλες δεξιότητες λήψης αποφάσεων	2,50	.557	104
23. να είναι διασκεδαστικός	2,47	.606	105
37. να συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης	2,38	.643	103
27. να μην αφήνει τίποτα στην τύχη	2,35	.588	105
31. να έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία	2,30	.649	105
24. να έχει χιούμορ	2,27	.595	104
29. να είναι έμπειρος	2,21	.746	104
17. να μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα να επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν	2,15	.692	103
32. να εμπιστεύεται το ένστικτό του	2,00	.693	105

33. να έχει επαγγελματική εμφάνιση	1,90	.678	105
34. να έχει ηγετικές ικανότητες	1,88	.689	105
2. να έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές του	1,74	.589	105

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε πως τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά τα οποία, σύμφωνα με τους φοιτητές, είναι απαραίτητα για κάποιον ικανό εκπαιδευτικό είναι τα εξής: να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του (Μ.Ο. 2,96 στα 3), να είναι δίκαιος (Μ.Ο. 2,95 στα 3), να είναι υποστηρικτικός (Μ.Ο. 2,94 στα 3), να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος (Μ.Ο. 2,92 στα 3), να είναι ειλικρινής και έντιμος (Μ.Ο. 2,90 στα 3), να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του (Μ.Ο. 2,89 στα 3), να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση (Μ.Ο. 2,88 στα 3), να έχει υπομονή (Μ.Ο. 2,87 στα 3), να διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση (Μ.Ο. 2,86 στα 3) και να είναι έμπιστος (Μ.Ο. 2,86 στα 3).

Πίνακας 3: Τα 10 πιο σημαντικά χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού

Χαρακτηριστικά	Μ.Ο. (μέσος όρος)	Τ.Α. (τυπικές αποκλίσεις)	N (αριθμός φοιτητών που απάντησε)
1. να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του	2,96	.192	105
14. να είναι δίκαιος	2,95	.215	104

13. να είναι υποστηρικτικός	2,94	.234	104
8. να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος	2,92	.268	104
4 να είναι ειλικρινής και έντιμος	2,90	.338	105
30. να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του	2,89	.320	105
3. να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση	2,88	.331	105
12. να έχει υπομονή	2,87	.342	105
39. να διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση	2,86	.378	105
9. να είναι έμπιστος	2,86	.352	105

Ενώ τα λιγότερο σημαντικά χαρακτηριστικά για έναν αποτελεσματικό εκπαιδευτικό, σύμφωνα με τους φοιτητές, είναι: να συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης (Μ.Ο. 2,38 στα 3) να μην αφήνει τίποτα στην τύχη (Μ.Ο. 2,35 στα 3) να έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία (Μ.Ο. 2,30 στα 3) να έχει χιούμορ (Μ.Ο. 2,27 στα 3) να είναι έμπειρος (Μ.Ο. 2,21 στα 3) να μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα να επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν (Μ.Ο. 2,15 στα 3) να εμπιστεύεται το ένστικτό του (Μ.Ο. 2,00 στα 3) να έχει επαγγελματική εμφάνιση (Μ.Ο. 1,90 στα 3) να έχει ηγετικές ικανότητες (Μ.Ο. 1,88 στα 3) και να έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές του (Μ.Ο. 1,74 στα 3).

Πίνακας 4: Τα 10 λιγότερο σημαντικά χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού

Χαρακτηριστικά	Μ.Ο. (μέσος όρος)	Τ.Α. (τυπικές αποκλίσεις)	Ν (αριθμός φοιτητών που απάντησε)
37. να συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης	2,38	.643	103
27. να μην αφήνει τίποτα στην τύχη	2,35	.588	105
31. να έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία	2,30	.649	105
24. να έχει χιούμορ	2,27	.595	104
29. να είναι έμπειρος	2,21	.746	104
17. να μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα να επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν	2,15	.692	103
32. να εμπιστεύεται το ένστικτό του	2,00	.693	105
33. να έχει επαγγελματική εμφάνιση	1,90	.678	105
34. να έχει ηγετικές ικανότητες	1,88	.689	105
2. να έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές	1,74	.589	105

του			
-----	--	--	--

Το εργαλείο της έρευνας εκτός από τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού, περιείχε και δύο στήλες (Γ και Δ) οι οποίες κατηγοριοποιούσαν το κάθε χαρακτηριστικό σε γνωστική δεξιότητα ή διαπροσωπική δεξιότητα. Οι φοιτητές σε αυτό το μέρος του εργαλείου θα έπρεπε να επιλέξουν ποια δεξιότητα από τις δύο παραπάνω ταιριάζει περισσότερο, κατά τη γνώμη τους, στο αντίστοιχο χαρακτηριστικό. Οι συχνότητες των δηλώσεων των φοιτητών φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 5: Συχνότητες δεξιοτήτων των χαρακτηριστικών

Χαρακτηριστικά	Γ (%)	Δ (%)	N (αριθμός φοιτητών που απάντησαν)
1. γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του.	80,2	19	105
2. έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές του.	50	49	105
3. κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση.	22,6	76.4	105
4. είναι ειλικρινής και έντιμος.	4,7	94,3	105

5. είναι δυναμικός.	9,5	89,5	104
6. επιδεικνύει τις κατάλληλες δεξιότητες λήψης αποφάσεων.	37,7	59	104
7. έχει όραμα.	32	64	104
8. είναι κατάλληλα προετοιμασμένος.	83	14	104
9. είναι έμπιστος.	4,7	93,5	105
10. αναστοχάζεται για ό,τι κάνει.	47	46	101
11. είναι αξιόπιστος.	6,5	92	103
12. έχει υπομονή.	4,7	94,3	105
13. είναι υποστηρικτικός.	4,7	93,4	104
14. είναι δίκαιος.	5,7	93,4	104
15. είναι καλός ακροατής.	6,6	92,5	105

16. είναι προσιτός.	7,5	91,5	105
17. μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν.	26,4	71,7	103
18. είναι επικοινωνιακός.	5,7	92,5	105
19. αγαπά τα παιδιά και το δείχνει.	1,9	98,1	105
20. αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες.	23,6	73,6	103
21. είναι συνεργατικός.	14,2	83	105
22. παραδέχεται τα λάθη του.	24,5	72,6	104
23. είναι διασκεδαστικός.	12,3	85,8	105
24. έχει χιούμορ.	2,8	93,4	104
25. διατηρεί την τάξη και την ηρεμία στη διάρκεια του μαθήματος.	39,6	56,6	104

26. έχει επιμονή και είναι συνεπής.	42	47,2	105
27. δεν αφήνει τίποτα στην τύχη.	24,7	68,8	105
28. είναι ευπροσάρμοστος.	25	79	105
29. είναι έμπειρος στη διδασκαλία.	85	11,3	104
30. δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του.	6,6	91,5	105
31. έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία.	82,1	17	105
32. εμπιστεύεται το ένστικτό του.	29,2	69	105
33. έχει επαγγελματική εμφάνιση.	22,6	76,5	105
34. έχει ηγετικές ικανότητες.	30,2	69	105
35. έχει ομαδικό	14,2	85	105

πνεύμα.			
36. δημιουργεί καλές σχέσεις με τους γονείς.	5,7	92,5	105
37. συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης.	71,7	25,5	103
38. είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης.	72	27,4	105
39. διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση.	23,6	74,5	105
40. δεν απουσιάζει τακτικά από το σχολείο.	21,7	77,4	105

Στον παρακάτω πίνακα με διαβάθμιση, φαίνονται τα ποσοστά των γνωστικών δεξιοτήτων σε συσχέτιση με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

Πίνακας 6: Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού ως γνωστικές δεξιότητες σε φθίνουσα σειρά.

Χαρακτηριστικά	Γ (%)	N (αριθμός φοιτητών που απάντησαν)

29. είναι έμπειρος στη διδασκαλία.	85	104
8. να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος	83	104
31. έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία	82,1	105
1. γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του	80,2	105
38. είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης	72	105
37. συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης	71,7	103
2. έχει υψηλές απαιτήσεις από τους μαθητές του	50	105
10. αναστοχάζεται για ό,τι κάνει	47	101
26. έχει επιμονή και είναι συνεπής	42	105
25. διατηρεί την τάξη και την ηρεμία στη διάρκεια του μαθήματος	39,6	104
6. επιδεικνύει τις κατάλληλες δεξιότητες λήψης αποφάσεων	37,7	104

7. έχει όραμα	32	104
34. έχει ηγετικές ικανότητες	30,2	105
32. εμπιστεύεται το ένστικτό του	29,2	105
17. μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητήσουν	26,4	103
28. είναι ευπροσάρμοστος	25	105
27. δεν αφήνει τίποτα στην τύχη	24,7	105
22. παραδέχεται τα λάθη του	24,5	104
39. διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση	23,6	105
20. αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες	23,6	103
3. κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση	22,6	105
33. έχει επαγγελματική εμφάνιση	22,6	105

40. δεν απουσιάζει τακτικά από το σχολείο	21,7	105
35. έχει ομαδικό πνεύμα	14,2	105
21. είναι συνεργατικός	14,2	105
23. είναι διασκεδαστικός	12,3	105
5. είναι δυναμικός	9,5	104
16. είναι προσιτός	7,5	105
15. είναι καλός ακροατής	6,6	105
30. δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές	6,6	105
11. είναι αξιόπιστος	6,5	103
14. είναι δίκαιος	5,7	104
36. δημιουργεί καλές σχέσεις	5,7	105
18. είναι επικοινωνιακός	5,7	105
4. είναι ειλικρινής και έντιμος	4,7	105

12. έχει υπομονή	4,7	105
9. είναι έμπιστος	4,7	105
13. είναι υποστηρικτικός	4,7	104
24. έχει χιούμορ	2,8	104
19. αγαπά τα παιδιά και το δείχνει	1,9	105

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, τα χαρακτηριστικά τα οποία συγκέντρωσαν το υψηλότερο ποσοστό στη στήλη των γνωστικών δεξιοτήτων είναι τα εξής: να είναι έμπειρος στη διδασκαλία (Γ 85%), να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος (Γ 83%), να έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία (Γ 82,1%), να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του (Γ 80,2%), να είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης (Γ 72%) και να συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης (Γ 71,7%).

Στον παρακάτω πίνακα με διαβάθμιση, φαίνονται τα ποσοστά των διαπροσωπικών δεξιοτήτων σε συσχέτιση με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

Πίνακας 7: Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού ως διαπροσωπικές δεξιότητες σε φθίνουσα σειρά

Χαρακτηριστικά	Δ (%)	N (αριθμός φοιτητών που απάντησαν)

19. αγαπά τα παιδιά και το δείχνει	98,1	105
4. να είναι ειλικρινής και έντιμος	94,3	105
12. έχει υπομονή	94,3	105
9. είναι έμπιστος	93,5	105
14. είναι δίκαιος	93,4	104
13. είναι υποστηρικτικός	93,4	104
24. έχει χιούμορ	93,4	104
15. είναι καλός ακροατής	92,5	105
36. δημιουργεί καλές σχέσεις με τους γονείς	92,5	105
18. είναι επικοινωνιακός	92,5	105
11. είναι αξιόπιστος	92	103
16. είναι προσιτός	91,5	105
30. δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του	91,5	105

5. είναι δυναμικός	89,5	104
23. είναι διασκεδαστικός	85,8	105
35. έχει ομαδικό πνεύμα	85	105
21. είναι συνεργατικός	83	105
3. κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση	79,4	105
28. είναι ευπροσάρμοστος	79	105
40. δεν απουσιάζει τακτικά από το σχολείο	77,4	105
33. έχει επαγγελματική εμφάνιση	76,5	105
39. διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση	74,5	105
20. αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες	73,6	103
22. παραδέχεται τα λάθη του	72,6	104
17. μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα επιτρέπει σε άλλους	71,7	103

να τον αμφισβητούν		
34. έχει ηγετικές ικανότητες	69	105
32. εμπιστεύεται το ένστικτό του	69	105
27. δεν αφήνει τίποτα στην τύχη	68,8	105
7. έχει όραμα	64	104
6. επιδεικνύει τις κατάλληλες δεξιότητες λήψης αποφάσεων	59	104
25. διατηρεί την τάξη και την ηρεμία στη διάρκεια του μαθήματος	56,6	104
2. έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές του	49	105
26. έχει επιμονή και είναι συνεπής	47,2	105
10. αναστοχάζεται για ό,τι κάνει	46	101
38. είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης	27,4	105
37. συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής	25,5	103

ανάπτυξης		
1. γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του	19	105
31. έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία	17	105
8. είναι κατάλληλα προετοιμασμένος	14	104
29. είναι έμπειρος στη διδασκαλία	11,3	104

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, τα χαρακτηριστικά τα οποία συγκέντρωσαν το υψηλότερο ποσοστό στη στήλη των διαπροσωπικών δεξιοτήτων είναι τα εξής: να αγαπά τα παιδιά και το δείχνει (Δ 98,1%), να είναι ειλικρινής και έντιμος (Δ 94,3%), να έχει υπομονή (Δ 94,3%), είναι έμπιστος (Δ 93,5%), να είναι δίκαιος (Δ 93,4%), να είναι υποστηρικτικός (Δ 93,4%), να έχει χιούμορ (Δ 93,4%), να είναι καλός ακροατής (Δ 92,5%), να δημιουργεί καλές σχέσεις με τους γονείς (Δ 92,5%), να είναι επικοινωνιακός (Δ 92,5%), να είναι αξιόπιστος (Δ 92%), να είναι προσίτος (Δ 91,5%), να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του (Δ 91,5%), να είναι δυναμικός (Δ 89,5%), να είναι διασκεδαστικός (Δ 85,8%), να έχει ομαδικό πνεύμα (Δ 85%), να είναι συνεργατικός (Δ 83%), να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση (Δ 79,4%), να είναι ευπροσάρμοστος (Δ 79%), να μην απουσιάζει τακτικά από το σχολείο (Δ 77,4%), να έχει επαγγελματική εμφάνιση (Δ 76,5%), να διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση (Δ 74,5%), να αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες (Δ 73,6), να παραδέχεται τα λάθη του (Δ 72,6%) και, τέλος, να μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν (Δ 71,7%).

Σύμφωνα με τους δύο παραπάνω πίνακες, μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε πως οι φοιτητές θεωρούν ότι τα περισσότερα από τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού αφορούν διαπροσωπικές δεξιότητες (μόλις 6 από τα 40 χαρακτηριστικά με υψηλό ποσοστό [πάνω από το 70%] στις γνωστικές δεξιότητες σε αντίθεση με τα 25 από τα 40 χαρακτηριστικά με υψηλό ποσοστό [πάνω από το 70%] στις διαπροσωπικές δεξιότητες).

Συμπεράσματα και περιορισμοί έρευνας

Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι πολύ σημαντικά για αρκετούς λόγους. Αρχικά, με μια πρώτη ματιά, τα χαρακτηριστικά που βρίσκονται ψηλά στις επιλογές των ερωτώμενων είναι αναμενόμενα. Υπάρχουν, όμως, και κάποιες «εκπλήξεις» όσον αφορά τα χαρακτηριστικά που βρίσκονται σε υψηλές θέσεις καθώς και τα χαρακτηριστικά που βρίσκονται σε χαμηλές θέσεις.

Αν κοιτάξουμε τις υψηλότερες θέσεις θα δούμε πως τα χαρακτηριστικά που βρίσκονται εκεί είναι τα εξής: να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του, να είναι δίκαιος, να είναι υποστηρικτικός, να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος, να είναι ειλικρινής και έντιμος, να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του, να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση, να έχει υπομονή, να διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση και να είναι έμπιστος. Αντίστοιχα αποτελέσματα προκύπτουν και από ξενόγλωσσες έρευνες που αναλύθηκαν παραπάνω. Σύμφωνα με τον Koutsoulis (2003), «ένας εκπαιδευτικός δεν θα πρέπει να φοβάται να είναι φιλικός προς τους μαθητές του» και «ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι βοηθητικός/υποστηρικτικός», χαρακτηριστικά που βρέθηκαν και στη δικιά μας έρευνα με πολύ υψηλά ποσοστά, «ο εκπαιδευτικός να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του» και «ο εκπαιδευτικός να είναι υποστηρικτικός». Δύο ακόμα χαρακτηριστικά που εντοπίστηκαν και στις δύο έρευνες ήταν «ο εκπαιδευτικός να είναι ενθουσιώδης/να κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση» και «ο εκπαιδευτικός να είναι δίκαιος και μη επικριτικός».

Σύμφωνα με άλλες έρευνες, η Pettis (1997) και ο Brosh (1996), βρήκαν πως «ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει αρχές και γνώσεις εκτός από το να έχει ικανότητες», «να έχει γνώσεις και ηγεσία της κύριας γλώσσας», γεγονός με το οποίο φαίνεται να συμφώνησαν οι ερωτώμενοι της έρευνάς μας, επιλέγοντας πρώτο το χαρακτηριστικό «να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του» με μέσο όρο 2,96 στα 3 καθώς και το χαρακτηριστικό «να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος». Στην ίδια έρευνα του Brosh (1996), αναδείχθηκαν και τα χαρακτηριστικά «να εξηγεί και να επεξηγεί καθώς και να διεγείρει και να διατηρεί το ενδιαφέρον

και τα κίνητρα μεταξύ των μαθητών», όπως προαναφέρθηκε ότι αναδείχθηκε και σε άλλες έρευνες καθώς και στη δικιά μας αλλά και το χαρακτηριστικό «, να είναι δίκαιος προς τους μαθητές με το να μη είναι μεροληπτικός ούτε προκατειλημμένος» το οποίο αναδείχθηκε και στη δική μας έρευνα με το χαρακτηριστικό «να είναι δίκαιος» και «να είναι έμπιστος».

Σύμφωνα με μια τέταρτη έρευνα, αυτή του Walker (2008), «τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά για έναν αποτελεσματικό εκπαιδευτικό είναι τα εξής: η προετοιμασία, η θετική στάση, οι υψηλές προσδοκίες, η δημιουργικότητα, η δικαιοσύνη, η προσωπική πινελιά, η ανάπτυξη ενός συναισθήματος ότι ανήκουν, η αποδοχή των λαθών, το χιούμορ, ο σεβασμός προς τους μαθητές, η συγχώρεση στάσεων και η συμπόνια». Παρατηρούμε πως τα περισσότερα χαρακτηριστικά επαναλαμβάνονται σε αρκετές έρευνες αλλά πιο συγκεκριμένα και στη δικιά μας με τα χαρακτηριστικά «να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος», «να γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του», «να είναι δίκαιος», «να δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του», «να έχει υπομονή», «να είναι ειλικρινής και έντιμος» και «να είναι έμπιστος».

Από τις παραπάνω έρευνες, φαίνεται πως αυτές που έχουν διεξαχθεί κατά τις δεκαετίες του 1960-1970, δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στις γνώσεις που θα πρέπει να έχει ένας εκπαιδευτικός εάν αυτός θέλει να χαρακτηριστεί αποτελεσματικός. Όμως, όσο περισσότερο πλησιάζουμε στη σημερινή εποχή, τα αποτελέσματα των ερευνών δείχνουν πως οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί δεν αναδεικνύονται τόσο από τις γνώσεις τους όσο από τις διαπροσωπικές τους δεξιότητες και το χαρακτήρα τους προς τους μαθητές, τους γονείς τους, το προσωπικό του σχολείου και τους συναδέλφους τους αλλά και προς τη δικιά τους επαγγελματική ανάπτυξη.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω πως η παραπάνω έρευνα παρουσιάζει κάποιους περιορισμούς. Αρχικά, ο αριθμός του δείγματος της έρευνας ήταν μικρός, μόλις 105 φοιτητές, γεγονός που δεν επιτρέπει τη γενίκευση των συμπερασμάτων σε όλους τους φοιτητές και μαθητές. Για αυτό το λόγο καλό θα ήταν να διεξαχθούν επιπλέον έρευνες πάνω στο ίδιο αντικείμενο. Η ανάγκη για διεξαγωγή επιπλέον ερευνών γίνεται ακόμα πιο επιτακτική αφού

υπάρχει έλλειψη ελληνικών ερευνών πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Τέλος, όπως επισημαίνεται και σε ελληνικές αλλά και σε διεθνείς βιβλιογραφίες, το ποια χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού θεωρούν οι μαθητές θετικά και ποια χαρακτηριστικά παράγουν περισσότερο είναι ερωτήσεις τις οποίες θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να ερευνά συνεχώς στην προσπάθειά του να ικανοποιεί τις ανάγκες των μαθητών του και να είναι αποδεκτός από αυτούς, δημιουργώντας μια συναισθηματικά θετική και ακαδημαϊκά παραγωγική ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη.

Επίλογος

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μου έγινε εκτενής ανάλυση του θέματος “Το προφίλ του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού”. Το παραπάνω, είναι ένα θέμα το οποίο δεν έχει ερευνηθεί ιδιαίτερα από Έλληνες ερευνητές σε έρευνες, μεταπτυχιακές ή διδακτορικές εργασίες.

Αναλυτικότερα, έγινε αναφορά στο ρόλο του εκπαιδευτικού, εντός αλλά και εκτός τάξης, ο οποίος εκτός από το ότι είναι υπεύθυνος για τη μεταβίβαση γνώσης στα παιδιά, τα βοηθάει να δημιουργήσουν την προσωπικότητά τους, να κοινωνικοποιηθούν αλλά και να προετοιμαστούν για την έξω κοινωνία. Όλα τα παραπάνω συμβαίνουν είτε ο εκπαιδευτικός βρίσκεται στο δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα.

Αναλύθηκαν, επίσης, οι προϋποθέσεις για ένα αποτελεσματικό σχολείο, το οποίο με τη σειρά του θα προωθεί και αποτελεσματικούς εκπαιδευτικούς. Αποτελεσματικό είναι ένα σχολείο στο οποίο υπάρχει επικοινωνία και συνεχής συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, του προσωπικού, των μαθητών αλλά και των γονέων, γεγονός που είναι πολύ σημαντικό. Το ευνοϊκό κλίμα, η τάξη και η πειθαρχία εντός της σχολικής τάξης αλλά και κατά την ώρα του διαλείμματος είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού σχολείου.

Έπειτα, επεξηγήθηκαν τα εκπαιδευτικά προφίλ. Όπως, για παράδειγμα, του Δημοσίου Υπαλλήλου στο οποίο ο εκπαιδευτικός πρέπει να ακολουθεί τον δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα. Για να μπορεί να χαρακτηριστεί ένας εκπαιδευτικός “εκπαιδευτικός”, δεν πρέπει να παραλείπεται το προφίλ του παιδαγωγού σε καμία περίπτωση, οι έννοιες, δηλαδή είναι αλληλοεξαρτώμενες. Στο εκπαιδευτικό προφίλ του παιδαγωγού εντάσσονται κυρίως οι εκπαιδευτικοί με παραδοσιακού τύπου διδασκαλίες. Το προφίλ του εκπαιδευτικού ως διδάσκαλου αφορά τους εκπαιδευτικούς που εκτός από το εκπαιδευτικό μέρος, το οποίο είναι καινοτόμο και αναβαθμισμένο ώστε να μην

ακολουθεί παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας, ασχολείται ιδιαίτερα με τις ανάγκες των μαθητών σαν μαθητές αλλά και σαν παιδιά.

Επιπλέον, έγινε αναφορά στο προφίλ του εκπαιδευτικού ως αξιολογητή, στο οποίο ο εκπαιδευτικός έχει το ρόλο του αξιολογητή των δραστηριοτήτων των μαθητών, την ποιότητα και το επίπεδο της μάθησης. Όσον αφορά το τελευταίο προφίλ του εκπαιδευτικού, αυτό του επόπτη, ο εκπαιδευτικός δρα σαν “προστάτης” του μαθητή εκτός αλλά και εντός της τάξης. Τέλος, το προφίλ που φαίνεται, μετά την παραπάνω έρευνα, να ταιριάζει περισσότερο στους ικανούς εκπαιδευτικούς σύμφωνα με τους φοιτητές είναι αυτό του διδασκάλου, ο οποίος αγαπά τα παιδιά, ενδιαφέρεται γι’ αυτά και τη μάθησή τους.

Βιβλιογραφία

Bigge, M.L. (1999). Θεωρίες μάθησης για εκπαιδευτικούς. Μετάφραση Κάντας, Α. & Χαντζή Α.

Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη

Dunne, R. (2003). Αποτελεσματική διδασκαλία: για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αθήνα:

Εκδόσεις Σαββάλας.

Erlauer, L. (2003). *The Brain-Compatible Classroom: Using What We Know About Learning to Improve Teaching*.

Hoyle, E. (1969). *The role of the teacher*. Εκδόσεις Routledge & K. Paul.

Koutsoulis, M. (2003). The characteristics of the effective teacher in Cyprus public high school: the students' Perspective. Intercollege, Lefkosia, Cyprus. Paper presented at Chicago, IL.

Lupascu, A.R., Pânisoară, G. & Pânisoară, I.O. (2013). Characteristics of an effective teacher.

University of Bucharest, Bucharest, Romania

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814023969?via%3Dihub>

McBer, H. (2012). Research into teacher effectiveness. Chapter 17. *Early Professional Development for Teachers*, Banks, F. & Mayes, A.S.

https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=W9PDE3vT9G0C&oi=fnd&pg=PA193&dq=effective+teacher+characteristics&ots=OsYIWvNKQV&sig=n3LCSGErQzRykDI87cfQQsz47Dk&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Shishavan, H.B. (Corresponding author) & Sadeghi, K. (2008). Characteristics of an Effective English Language Teacher as Perceived by Iranian Teachers and Learners of English Department of English Language. Faculty of Literature and Humanities University of Urmia, Urmia, Iran. *Vol. 2, No. 4*

Walker, R.J. (2008). Twelve Characteristics of an Effective Teacher A Longitudinal, Qualitative, Quasi-Research Study of In-service and Pre-service Teachers' Opinions. *Educational Horizons*.

<https://pdfs.semanticscholar.org/d8c5/e926fa0296980e5dcc3bf96ef0496ca345c4.pdf>

Βαρσαμίδου, Α. & Ρεζ, Γ. (2006). Αποτελεσματικά σχολεία – Μύθος και πραγματικότητα.

<https://www.eduportal.gr/apotelesmatiko-sxoleio/>

Θεοφιλίδης, Χ. (1994). Τα γνωρίσματα του αποτελεσματικού σχολείου. *Ορθολογιστική Οργάνωση και Διοίκηση Σχολείου*. Κύπρος.

Καρμά, Σ.Ε. & Πολύζου, Δ. (2017). Ο εκπαιδευτικός ως ηγέτης ενός αποτελεσματικού και ανοιχτού σχολείου. *Τόμ. 1 (2017)*

<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/1736>

Κολιάδης, Ε.Α. (1996). Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη. *Τόμος 1*. Αθήνα.

Κολιάδης, Ε.Α. (1997). Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη. *Τόμος 2*. Αθήνα.

Κωνσταντίνου, Χ.Ι. (2015). Το καλό σχολείο, ο ικανός εκπαιδευτικός και η κατάλληλη αγωγή ως παιδαγωγική θεωρία και πράξη: μια προσέγγιση βασισμένη σε θεωρητικά και ερευνητικά δεδομένα. Αθήνα: Gutenberg.

Λιακοπούλου, Μ. (). Βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα του σχολείου: προγραμματισμός και αυτοαξιολόγηση. http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-06-09-18-43/2014-09-06-09-36-01/47-d3-liakopoulou?showall=1

Ντούσκας, Ν. (2007). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο σχολείο. *Επιστημονικό Βήμα*, τ.6

Πουρσανίδου, Ε. (2017). Η αυτοαξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού. *Επιστήμες Αγωγής Τεύχος 3/2017*

Ραζή, Σ. (2017). ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Συλλογικό έργο (2008). Εκπαιδευτική ψυχολογία: αποτελεσματική διδασκαλία, αποτελεσματική μάθηση. Μετάφραση: Σόλμαν, Μ. & Καλύβα, Φ. Αθήνα: Εκδόσεις: Gutenberg.

Τσερίκης, Π. (2015). Ο Εκπαιδευτικός ως Ηγέτης ενός Αποτελεσματικού και Ανοιχτού Σχολείου. academia.edu/32227752/O_Εκπαιδευτικός_ως_Ηγέτης_ενός_Αποτελεσματικού_και_Ανοιχτού_Σχολείου

Χαρίσης, Α. (2007). Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτικού έργου – αξιολόγηση της σχολικής μάθησης και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Κατερίνη

Ερωτηματολόγιο

Το προφίλ του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού

Οι παρακάτω δηλώσεις αποτελούν χαρακτηριστικά των αποτελεσματικών εκπαιδευτικών. Για κάθε ένα κυκλώστε τον αντίστοιχο αριθμό (3=πολύ σημαντικό, 2= αρκετά σημαντικό, 1=λίγο σημαντικό) σύμφωνα με την προσωπική σας άποψη. Στην τελευταία στήλη σημειώστε την κατηγορία στην οποία πιστεύετε ότι ανήκει το κάθε χαρακτηριστικό (Γ=Γνωστική δεξιότητα ή Δ=διαπροσωπική δεξιότητα).

Ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός...

Χαρακτηριστικά	3 / 2 / 1	Γ / Δ
1. γνωρίζει το μαθησιακό επίπεδο των μαθητών του.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
2. έχει υψηλές απαιτήσεις από όλους τους μαθητές του.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
3. κάνει τους μαθητές του να ενθουσιάζονται για τη μάθηση.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
4. είναι ειλικρινής και έντιμος.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
5. είναι δυναμικός.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
6. επιδεικνύει τις κατάλληλες δεξιότητες λήψης αποφάσεων.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
7. έχει όραμα.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
8. είναι κατάλληλα προετοιμασμένος.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
9. είναι έμπιστος.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
10. αναστοχάζεται για ό,τι κάνει.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
11. είναι αξιόπιστος.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
12. έχει υπομονή.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
13. είναι υποστηρικτικός.	3 / 2 / 1	Γ / Δ

14. είναι δίκαιος.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
15. είναι καλός ακροατής.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
16. είναι προσιτός.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
17. μπορεί να αμφισβητεί άλλους, αλλά ταυτόχρονα επιτρέπει σε άλλους να τον αμφισβητούν.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
18. είναι επικοινωνιακός.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
19. αγαπά τα παιδιά και το δείχνει.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
20. αναλαμβάνει πρόθυμα ευθύνες.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
21. είναι συνεργατικός.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
22. παραδέχεται τα λάθη του.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
23. είναι διασκεδαστικός.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
24. έχει χιούμορ.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
25. διατηρεί την τάξη και την ηρεμία στη διάρκεια του μαθήματος.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
26. έχει επιμονή και είναι συνεπής.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
27. δεν αφήνει τίποτα στην τύχη.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
28. είναι ευπροσάρμοστος.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
29. είναι έμπειρος στη διδασκαλία.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
30. δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους μαθητές του.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
31. έχει ξεκάθαρη φιλοσοφία για τη μάθηση και τη διδασκαλία.	3 / 2 / 1	Γ / Δ

32. εμπιστεύεται το ένστικτό του.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
33. έχει επαγγελματική εμφάνιση.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
34. έχει ηγετικές ικανότητες.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
35. έχει ομαδικό πνεύμα.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
36. δημιουργεί καλές σχέσεις με τους γονείς.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
37. συμμετέχει σε δράσεις επαγγελματικής ανάπτυξης.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
38. είναι υπέρμαχος της δια βίου μάθησης.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
39. διατηρεί την ψυχραιμία του όταν βρίσκεται υπό πίεση.	3 / 2 / 1	Γ / Δ
40. δεν απουσιάζει τακτικά από το σχολείο.	3 / 2 / 1	Γ / Δ